

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

506. plenárne zasadnutie EHSV z 18. a 19. marca 2015

2015/C 268/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dnešný systém určený na garantovanie bezpečnosti potravín a dodávok potravín v EÚ a možnosti na jeho zlepšenie“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2015/C 268/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inteligentné ostrovy“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	8
2015/C 268/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európska spolupráca v oblasti energetických sietí“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	14
2015/C 268/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha udržateľného rozvoja a účasti občianskej spoločnosti v samostatných investičných dohodách EÚ s tretími krajinami“	19

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

506. plenárne zasadnutie EHSV z 18. a 19. marca 2015

2015/C 268/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Investičný plán pre Európu“ [COM(2014) 903 final] a „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom fonde pre strategické investície a o zmene nariadení (EÚ) č. 1291/2013 a (EÚ) č. 1316/2013“ [COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)].	27
---------------	--	----

2015/C 268/06	Stanovisko Európskeho sociálneho a hospodárskeho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Preskúmanie správy hospodárskych záležitostí: Správa o uplatňovaní nariadení (EÚ) č. 1173/2011, (EÚ) č. 1174/2011, (EÚ) č. 1175/2011, (EÚ) č. 1176/2011, (EÚ) č. 1177/2011, (EÚ) č. 472/2013 a (EÚ) č. 473/2013“ [COM(2014) 905 final].	33
2015/C 268/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013 o Európskom sociálnom fonde, pokiaľ ide o zvýšenie počiatocnej sumy zálohových platieb vyplatených pre operačné programy podporované z iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí“ [COM (2015) 46 final]	40
2015/C 268/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochrane pred účinkami exteritoriálneho uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou a pred účinkami opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich (prepracované znenie)“ [COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)].	45

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

506. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 18. A 19. MARCA 2015

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dnešný systém určený na garantovanie bezpečnosti potravín a dodávok potravín v EÚ a možnosti na jeho zlepšenie“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2015/C 268/01)

Spravodajca: Igor ŠARMÍR

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 27. februára 2014 rozhodol podľa článku 29A vykonávacích predpisov k rokovaciemu poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Dnešný systém určený na garantovanie bezpečnosti potravín a dodávok potravín v EÚ a možnosti na jeho zlepšenie“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 18. marca 2015) prijal 181 hlasmi za, pričom 9 členov hlasovalo proti a 17 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny (EHSV) oceňuje, že bezpečnosť potravín patrí k prioritám Európskej únie a že bol zavedený solídny systém, ktorý ju má zaručiť. Víta predovšetkým skutočnosť, že bezpečnosť potravín spadá od roku 2002 do právomoci špecializovanej agentúry, Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA), ktorá disponuje všetkými prostriedkami potrebnými na posúdenie bezpečnosti výrobkov uvádzaných na európsky trh.

1.2. EHSV sa domnieva, že agentúra EFSA počas svojho pôsobenia dokázala svoju kompetentnosť. Nepochybne plní veľmi dôležitú úlohu, pokiaľ ide o predchádzanie zdravotným rizikám v Európe. Vďaka nej má EÚ jeden z najúčinnejších systémov ochrany verejného zdravia vo svete. Avšak vzhľadom na to, že verejné zdravie je mimoriadne citlivou témou a že dôvera spotrebiteľov je pre EFSA veľmi dôležitou prioritou, je nevyhnutné ďalej skúmať možnosti na zlepšenie súčasného systému, najmä z toho dôvodu, že vedecký výskum identifikoval nové výzvy a otázky. V záujme tohto cieľa by chcel EHSV predložiť niekoľko návrhov.

1.3. Transparentnosť postupu hodnotenia nových produktov, či už chemických alebo iných, ktoré vstupujú do potravinového reťazca, je rozhodne dôležitou podmienkou z hľadiska dôvery spotrebiteľov v tento systém a posudzované produkty. EHSV sa domnieva, že určité aspekty v tejto oblasti by sa dali zlepšiť. Napríklad regulačné štúdie, ktoré predkladajú výrobcovia a ktoré musia dokázať bezpečnosť daného výrobku, sa neuverejňujú v odborných časopisoch. Odborná obec nielenže nemá systematicky prístup k nespracovaným údajom, ktoré sa v nich uvádzajú, ale pri viacerých štúdiách bolo otvorene uplatnené obchodné tajomstvo. EHSV je presvedčený, že to z právneho hľadiska nie je opodstatnené, lebo podľa samotnej agentúry EFSA údaje z regulačných štúdií nie sú dôverné.

1.4. EHSV žiada Európsku komisiu, aby vykonala zmeny príslušných predpisov v tom zmysle, aby po expertíze vykonanej EFSA boli príslušné regulačné štúdiá, ako aj nespracované údaje z týchto štúdií, povinne systematicky zverejňované na webovej stránke EFSA.

1.5. EHSV oceňuje jej nedávne iniciatívy proaktívne zverejňovať informácie.

1.6. Agentúra sa v minulosti ocitla v chýlostivej situácii z dôvodu stretov záujmov niekoľkých jej expertov. EHSV pozitívne hodnotí úsilie, ktoré EFSA vyvinula v roku 2012 na normalizovanie situácie, ale odporúča zachovať obozretnosť vzhľadom na mimoriadnu citlivosť tohto aspektu týkajúceho sa úradného hodnotenia.

1.7. Úlohu EFSA komplikuje skutočnosť, že súčasťou vedeckej literatúry sú i štúdiá, na ktorých výsledky mal evidentný vplyv zdroj ich financovania, a preto by mohli byť predmetom veľkých sporov. EHSV odporúča, aby EFSA venovala osobitnú pozornosť tomuto javu, pretože odborná literatúra je dôležitou referenciou v rámci postupu hodnotenia.

1.8. EHSV oceňuje veľké úsilie, ktoré vyvinula EFSA v posledných rokoch s cieľom lepšie pochopiť účinok zmesí a vypracovať nové metodológie, ktoré sa budú môcť použiť pri postupe hodnotenia, a nabáda EFSA, aby ich čo najrýchlejšie začala uplatňovať v praxi.

1.9. EHSV odporúča, aby sa zásada „všetko je jed a nič nie je jed, toxicita závisí od dávky“ uplatňovala opatrne, lebo značná časť endokrinológov už 20 rokov prináša dôkazy o tom, že v prípade látok nazývaných „endokrinné disruptory“ rozhodujúcim faktorom nie je dávka, ale okamih vystavenia. Tieto nové poznatky zatiaľ neboli zohľadnené v regulačnom rámci, ako na to už upozornil aj Európsky parlament vo svojej nedávno zverejnenej správe ⁽¹⁾.

1.10. EHSV odporúča Európskej komisii, aby na základe konzultácií s endokrinológmi stanovila zoznam produktov, ktoré môžu mať negatívny vplyv na rozvoj endokrinného systému. EHSV žiada Európsku komisiu, aby na látky uvedené na tomto zozname, uplatňovala zásadu predbežnej opatrnosti, až kým sa v rámci vedeckej obce nedosiahne konsenzus v tom, či sú tieto látky z hormonálneho hľadiska nebezpečné alebo neškodné.

1.11. Škodcovia a choroby dovezené z tretích krajín môžu mať katastrofálne následky pre výrobcov a spotrebiteľov Európskej únie. Nevyhnutnými faktormi na zabezpečenie koherentnosti systému sú posilnenie kontrol na hraniciach, uplatňovanie zásady reciprocity a politická vôľa európskych orgánov.

1.12. EÚ sa musí opierať o obchodné nástroje, ktoré neoslabujú záruky v oblasti bezpečnosti potravín európskych občanov. Pri revízii právnych predpisov vo fytoosanitarnej oblasti a v oblasti zdravia zvierat by sa mala využiť príležitosť, aby sa zlepšilo zavádzanie kontrolných systémov, ktoré sa budú jednotne uplatňovať, a prijali opatrenia, ktoré zabránia negatívnym následkom v sociálnej, environmentálnej a ekonomickej oblasti.

1.13. EHSV žiada, aby sa zabezpečila úplná vysledovateľnosť potravín od poľnohospodárskeho podniku až ku konečnému spotrebiteľovi (vrátane dovážaných potravín), aby si spotrebiteľia mohli vybrať potraviny určitej kvality, ktoré rešpektujú normy bezpečnosti platné v EÚ.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Toto stanovisko sa zaoberá dvoma témami, ktoré sa mierne odlišujú, ale majú spoločného menovateľa: uistiť európsku spoločnosť o dostupnosti bezpečných potravín na trhu. Prvá časť sa venuje súčasnému systému hodnotenia nových produktov, ktoré majú vstúpiť do potravinového reťazca, a cieľom druhej časti je upozorniť na určité problematické aspekty, ktoré predstavuje medzinárodný obchod v súvislosti s agropotravinárskym tovarom tak pre poľnohospodárov, ako aj pre spotrebiteľov a občanov všeobecne.

2.2. Bezpečnosť potravín je jednou z oficiálnych priorít EÚ a z inštitucionálneho hľadiska ju nepochybne dobre zabezpečuje Európska komisia a EFSA. Možno považovať za nepopierateľné, že riadenie mikrobiologických rizík v tejto oblasti je pod kontrolou. V priebehu 20. storočia sa však okrem mikrobiologických rizík objavili aj chemické riziká, pričom v tejto oblasti je situácia menej jasná.

⁽¹⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. marca 2013 o ochrane verejného zdravia pred látkami narušujúcimi endokrinný systém [2012/2066(INI)].

2.3. Počas uplynulých 60 rokov bolo do životného prostredia uvoľnených vyše 100 tisíc nových molekúl, ktoré sú produktom syntetickej chémie. Napriek tomu len zanedbateľná časť (1 – 2 %) bola posúdená z hľadiska možných rizík pre ľudské zdravie⁽²⁾, čo je okrem iného znepokojujúce z hľadiska bezpečnosti potravín. Okrem látok, ktoré priamo vstupujú do potravinového reťazca (potravinárske prídavné látky, rezíduá pesticídov alebo plastov) a ktorých sa v zásade týka postup hodnotenia, nepriamo môžu vstúpiť do tohto reťazca prostredníctvom pôdy, vzduchu a vody aj iné látky.

2.4. Niektoré produkty syntetickej chémie už boli po viac či menej dlhodobom používaní a konzumácii stiahnuté z trhu, pretože vedecké dôkazy potvrdili ich toxicitu a/alebo rakovinotvorný potenciál (pozri napríklad bod 2.5). Ďalšie produkty však napriek viac či menej opodstatneným podozreniam vedcov zatiaľ zakázané neboli. Preto je celkom namieste otázka, aká je súvislosť medzi vystavením obyvateľstva týmto novým produktom syntetickej chémie na jednej strane a exponenciálnym nárastom výskytu rakovinových ochorení, neurodegeneratívnych ochorení, sterility, cukrovky alebo obezity vo vyspelých krajinách na strane druhej.

2.5. EÚ zaviedla spoľahlivý systém na predchádzanie rizikám spojeným so vstupom nových produktov, či už chemických alebo iných, do potravinového reťazca. Na inštitucionálnej úrovni je za riadenie rizík zodpovedná Európska komisia (GR SANCO), zatiaľ čo EFSA, európska agentúra s kompetenciami v technickej oblasti, zodpovedá za posudzovanie rizík. Zavedenie nového systému už prinieslo niekoľko výsledkov, ktoré môžu spotrebiteľov upokojiť: napríklad po dôkladnom hodnotení sa v rokoch 2000 až 2008 výrazne znížil počet pesticídov povolených v EÚ (z 1 000 na 250). Tento vývoj ale na druhej strane znepokojuje poľnohospodárov, ktorí začínajú pociťovať nedostatok aktívnych látok na boj proti škodcom. Veľký počet týchto aktívnych látok zakázaných v EÚ je paradoxne povolených v tretích krajinách, ktoré vyvážajú svoje výrobky na európsky trh.

2.6. Napriek existencii solídneho systému, skúsenosti s jeho fungovaním ukázali, že niektoré aspekty expertízy sa dajú ešte zlepšiť a navyše nové vedecké objavy a ich komerčné uplatnenie často predstavujú pre postup hodnotenia nové výzvy. Ide o výzvy systémového a metodologického charakteru.

3. Možnosti na zlepšenie systému posudzovania nových produktov používaných na výrobu potravín

3.1. Hodnotenie, ktoré vypracúva EFSA, vychádza z vedeckej štúdie dokazujúcej bezpečnosť daného výrobku. Podľa súčasnej legislatívy musí túto štúdiu predložiť žiadateľ, t. j. spoločnosť, ktorá chce uviesť daný výrobok na trh. Ide však o nie veľmi uspokojivý aspekt, pretože výsledky vedeckých štúdií sa môžu radikálne líšiť v závislosti od zdroja ich financovania (pozri bod 3.4). Je však pravda, že právne predpisy EÚ uplatňované agentúrou EFSA stanovujú podmienky, ktoré sa majú dodržiavať pri vykonávaní týchto štúdií, a pre nasledujúce štádiá postupu hodnotenia aj mechanizmy, ktoré by mali vyvažovať tendenciu opísanú v predchádzajúcej vete.

3.2. Ďalším problematickým aspektom postupu hodnotenia je dôverný charakter týchto regulačných štúdií, ktorý sa zdá byť diskutabilný: štúdie nie sú uverejňované vo vedeckých časopisoch a na nespracované údaje sa často vzťahuje „obchodné tajomstvo“, čo vedeckej obci znemožňuje vykonanie vlastného posudku⁽³⁾. Chápeme, že je nevyhnutné, aby sa prostredníctvom obchodného tajomstva chránili údaje a informácie týkajúce sa nových produktov, ktoré by mohli odhaliť buď zloženie produktov alebo ich výrobný proces. Toto ale nie je prípad dať regulačných štúdií, ktoré prezrádzajú iba reakciu laboratórnych zvierat, ktoré konzumovali skúmané produkty. Keďže v takomto prípade uplatňovanie obchodného tajomstva nie je opodstatnené ochranou legitímnych záujmov výrobcov⁽⁴⁾, EHSV ho považuje za nekalé a žiada upraviť legislatívu tak, aby boli po vykonaní expertízy EFSA nespracované údaje z regulačných štúdií systematicky sprístupňované vedeckej obci (prostredníctvom internetovej stránky agentúry).

⁽²⁾ K tomuto odhadu dospeli nezávisle Vincent Coglianò z Medzinárodnej agentúry pre výskum rakoviny (IARC) a Andreas Kortenkamp, ktorý vedie Stredisko toxikológie na Londýnskej univerzite.

⁽³⁾ Napríklad nespracované údaje regulačnej štúdie o geneticky modifikovanej kukurici MON 863 boli sprístupnené vedeckej obci až na základe rozhodnutia nemeckého súdu v roku 2005 a v januári 2013 spoločnosť Monsanto pohrozila EFSA žalobou za „vzradenie obchodného tajomstva“, pretože riaditeľka EFSA pod tlakom médií a časti vedeckej obce zverejnila na internete údaje o kukurici GM NK 603.

⁽⁴⁾ Podľa samotnej agentúry EFSA nie sú regulačné (referenčné) štúdie dôverné.

3.3. EFSA je verejná agentúra, ktorá bola zriadená na účely nezávislého vedeckého posudzovania nových produktov používaných na výrobu potravín. V minulosti však bola terčom kritiky pre strety záujmov niektorých jej expertov, ktorí boli vo väčšine prípadov zároveň konzultantmi inštitútu ILSI⁽⁵⁾. EHSV oceňuje, že v roku 2012 EFSA vyvinula veľké úsilie na vyriešenie tohto problému, takže situácia sa následne znormalizovala. Vzhľadom na citlivý charakter tohto aspektu EHSV odporúča byť i naďalej obozretný.

3.4. V rámci hodnotenia sa príslušné agentúry odvolávajú aj na štúdie v danej oblasti, ktoré boli zverejnené v odbornej literatúre. Bolo však dokázané, že výsledky vedeckých štúdií sa môžu radikálne líšiť v závislosti od zdroja ich financovania⁽⁶⁾. Nezávislosť výskumných pracovníkov je zásadná pre zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti systému, a úlohu EFSA komplikuje potreba rozlišovať medzi vedeckými štúdiami na vysokej úrovni a štúdiami, ktorých hodnota je spochybiteľná z dôvodu metodologických chýb alebo iných chýb.

4. Možnosti na zlepšenie metodológie hodnotenia potenciálne nebezpečných produktov

4.1. Metodológia hodnotenia chemických látok, ktoré môžu byť súčasťou potravín, vychádza z tzv. Paracelsovho princípu. Podľa tohto princípu „všetko je jed a nič nie je jed, toxicita závisí len od dávky“. Pre každý produkt teda stačí stanoviť „pripustnú dennú dávku“ (PDD). Inými slovami veľká väčšina nových produktov sa môže denne konzumovať pod podmienkou, že sa neprekročí stanovené množstvo.

4.2. Celé storočia sa uplatňovanie Paracelsovho princípu považovalo za spoľahlivé. Ale nové syntetické látky, ktoré už niekoľko desaťročí tvoria zložky potravín, predstavujú novú výzvu, a vylučujú slepé uplatňovanie tohto princípu.

4.3. Prvý problém sa týka kontroly konzumovaných potravín u ľudí ako jednotlivcov. Spotrebiteľia totiž vôbec nevedia, že existuje PDD, a preto nemajú možnosť, hoci len teoreticky, kontrolovať, že neprekračujú „povolené“ množstvo konkrétnej látky, ktorú môžu obsahovať viaceré potraviny konzumované každodenne⁽⁷⁾. V skutočnosti je tento koncept veľmi vedecký a odborný a jeho uplatňovanie sa obmedzuje len na úzky okruh odborníkov.

4.4. Ľudský organizmus nie je vystavený iba jednej chemickej látke, ale veľkému množstvu rezíduí pesticídov, plastových látok a prídavných látok obsiahnutých v potravinách. PDD je však stanovená iba pre každú chemickú látku samostatne a neprihliada sa na možný kumulatívny, alebo dokonca synergický účinok. Tento účinok žiaľ ani zďaleka nie je čisto hypotetický, pretože viaceré štúdie už preukázali, že kumulovaný účinok viacerých látok, pri ktorých samostatné testy nepoukázali na žiaden problém, môže mať závažné dôsledky⁽⁸⁾.

4.5. Agentúry zodpovedné za posúdenie možných nebezpečných výrobkov, ako napríklad EFSA alebo FDA v Spojených štátoch, už niekoľko rokov skúmajú kumulatívny a synergický účinok, ale výsledky ich úsilia sa zatiaľ nepremietli do právnych predpisov⁽⁹⁾, čo je spojené s vedeckými ťažkosťami a zložitou touto úlohou. EFSA však uvádza, že už čoskoro bude môcť vedecké poznatky získané v tejto oblasti začleniť do regulačných predpisov, a EHSV ju vyzýva, aby to urobila čo najskôr.

⁽⁵⁾ ILSI (International Life Science Institute – Medzinárodný inštitút pre vedy o živej prírode) je lobistická organizácia nadnárodných spoločností pôsobiacej v oblasti agrochémie, agropotravinárstva a biotechnológie, ako je napríklad Coca-Cola alebo Monsanto. Na jar 2012 po zverejnení správy Európskeho dvora auditorov (osobitná správa č. 15/2012), v ktorej sa poukazuje na nedostatočnú transparentnosť pri riadení stretu záujmov v rámci EFSA, Európsky parlament odložil do druhého čítania svoje rozhodnutie o schválení rozpočtu tejto agentúry na rok 2010 dotedy, kým nebude disponovať dodatočnými informáciami o politike, ktorú agentúra uplatňuje v oblasti stretu záujmov.

⁽⁶⁾ Pozri napríklad Frederick vom Saal a Claude Hughes, *An extensive new literature concerning low-dose effects of bisphenol-A shows the need for a new risk assessment*, Environmental Health Perspectives, vol. 113, august 2005, s. 926 – 933.

⁽⁷⁾ Napríklad umelé sladidlo aspartám je prítomné v 6 000 rôznych výrobkoch.

⁽⁸⁾ Napríklad Sofie Christiansen, Ulla Hass a kol., *Synergic disruption of external male sex organ development by a mixture of four antiandrogens*, Environmental Health Perspectives, vol. 117, č. 12, december 2009, s. 1839 – 1846.

⁽⁹⁾ V roku 2006 európsky komisár zodpovedný za poľnohospodárstvo vo svojej odpovedi na otázky poslanca parlamentu Paula Lannoya uznal existenciu právneho vákuu v otázke hodnotenia zmesí. Od tohto priznania však nedošlo k žiadnemu výraznému posunu.

4.6. Napokon Paracelsov princíp bol spochybnený fenoménom tzv. endokrinných disruptorov. Ide o chemické látky, ktoré môžu napodobňovať funkciu prirodzených hormónov, najčastejšie ženského hormónu estrogén. Podľa názoru významnej časti endokrinológov majú tieto látky často škodlivé účinky, ak je ľudský organizmus vystavený dávkam podstatne nižším, než je PDD⁽¹⁰⁾. Bolo dokázané, že v prípade endokrinných disruptorov rozhodujúcim faktorom nie je dávka, ale okamih vystavenia. V tomto prípade je najnebezpečnejším obdobím vývoja endokrinného systému jednotlivca (prenatálne štádium, ranné detstvo a puberta). Ďalšou špecifickou črtou endokrinných disruptorov je skutočnosť, že ich toxicita sa môže prejaviť niekoľko rokov, či dokonca desaťročí po tom, ako bol človek vystavený ich pôsobeniu.

4.7. Veľké množstvo látok, či už prírodných alebo syntetických, dnes endokrinológovia považujú za endokrinné disruptory a viaceré z nich sa pravidelne vyskytujú v potravinách. Ide napríklad o viaceré pesticídy, dioxíny, polychlórované bifeny alebo ftaláty, ale v súčasnosti sa najviac diskutuje o obalovom materiáli s názvom bisfenol A⁽¹¹⁾.

4.8. Bolo dokázané, že endokrinné disruptory sa rozhodujúcim spôsobom podieľajú na znepokojujúcom znižovaní plodnosti mužov (jav zaznamenaný od druhej svetovej vojny), na výraznom zvýšení prípadov rakoviny semenníkov a prostaty u mužov a rakoviny prsníka u žien, ako i na ďalších závažných patologických ochoreniach⁽¹²⁾.

4.9. Príslušné európske orgány, konkrétne EFSA a GR SANCO, vážajú prijať opatrenia dôrazne odporúčané endokrinológmi, pretože podľa nich názor vedeckej obce v otázke škodlivého účinku veľmi nízkych dávok⁽¹³⁾ nie je jednotný. Ale podľa veľkej časti vedcov, ktorí uskutočňujú pôvodný výskum v oblasti endokrinológie, je účinok veľmi nízkych dávok látok, ktoré považujú za endokrinné disruptory, veľmi nebezpečný, najmä pre tehotné ženy a malé deti. Podľa nich ide o preukázanú skutočnosť podloženú tisíckami vedeckých štúdií⁽¹⁴⁾, zatiaľ čo podľa názoru EFSA je účinok veľmi malých dávok iba obyčajnou hypotézou.

4.10. V nadväznosti na hĺbkovú správu⁽¹⁵⁾, ktorú si objednalo GR ENV a ktorá potvrdila názor endokrinológov, GR SANCO vyzvalo v októbri 2012 EFSA, aby sa zaoberala kritériami definície endokrinných disruptorov a aby posúdila relevantnosť existujúcich testovacích metód v tejto oblasti. Tieto kroky ale doteraz neboli uskutočnené a Európska komisia zatiaľ navrhuje len plán obsahujúci základné kritériá pre definovanie endokrinných disruptorov⁽¹⁶⁾. Samotné vymedzenie definície je teda presunutú na koniec roka 2016.

4.11. Komunita endokrinológov viackrát vyjadrila svoj nesúhlas s postojom EFSA a ostatných poradných orgánov alebo regulačných agentúr v otázke endokrinných disruptorov, a to najmä vo vyhlásení o konsenze, ktoré zverejnila Americká endokrinologická spoločnosť, ktorej členmi je vyše tisíc odborníkov⁽¹⁷⁾, ale aj na medzinárodnom kolokviu usporiadanom v septembri 2012 v Berlíne alebo v „Berlaymontskom vyhlásení“ z mája 2013⁽¹⁸⁾. Všetci signatári tohto vyhlásenia sú odborníci, ktorí aktívne uverejňujú odborné práce na túto problematiku a podľa ktorých je naliehavé, aby právne predpisy EÚ prihliadli na poznatky nazhromaždené v priebehu rokov. Napríklad najnovšie nariadenie o pesticídoch z marca 2013 ukladá povinnosť uskutočniť testy, aby sa zistilo, či je nový výrobok okrem iného mutagénny, ale nestanovuje povinnosť posúdiť jeho hormonálnu aktivitu. Z toho je zrejmé, že príslušné orgány ešte ani zďaleka nepovažujú obavy endokrinológov za dôležité.

⁽¹⁰⁾ Berlaymontské vyhlásenie o endokrinných disruptoroch, 2013.

⁽¹¹⁾ V roku 2008 Kanada zakázala predaj dojčenských fliaš s obsahom bisfenolu A, EÚ nasledovala jej príklad v roku 2011. Od 1. januára 2015 Francúzsko zakázalo používanie bisfenolu A vo všetkých produktoch, ktoré majú prísť do styku s potravinami. Tento zákaz sa opiera o vedecký posudok národnej agentúry ANSES. EFSA vydala 21. januára 2015 stanovisko, podľa ktorého pri súčasných úrovniach vystavenia nepredstavuje bisfenol A žiadne riziko pre zdravie spotrebiteľov akejkoľvek vekovej kategórie.

⁽¹²⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. marca 2013 o ochrane verejného zdravia pred látkami narušujúcimi endokrinný systém [2012/2066(INI)], Berlaymontské vyhlásenie o endokrinných disruptoroch z roku 2013, odôvodnenie A a C.

⁽¹³⁾ EFSA sa odvoláva najmä na kolokvium usporiadané v júni 2012 v Bruseli, medzi účastníkmi ktorého mali odborníci v oblasti endokrinológie len menšinové zastúpenie.

⁽¹⁴⁾ Tvrdenie amerického endokrinológa Fredericka vom Saala počas medzinárodnej konferencie, ktorá sa konala v septembri 2012 v Berlíne.

⁽¹⁵⁾ Andreas Kortenkamp, Olwenn Martin, Michael Faust, Richard Evans, Rebecca McKinlay, Frances Orton a Erika Rosivatz, *State of the art assessment of endocrine disruptors*, záverečná správa, 23. decembra 2011.

⁽¹⁶⁾ Plán Európskej komisie na tému *Defining criteria for identifying Endocrine Disruptors in the context of the implementation of the Plant Protection Product Regulation and Biocidal Products Regulation*, jún 2014.

⁽¹⁷⁾ Evanthia Diamanti-Kandarakis a spol., *Endocrine-disrupting chemicals: an Endocrine Society scientific statement*, *Endocrine Reviews*, vol. 30, č. 4, jún 2009, s. 293 – 342.

⁽¹⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 10.

4.12. EHSV považuje za naliehavé, aby sa v právnych predpisoch začalo prihliadať na poznatky nazhromaždené v oblasti endokrinológie, a súhlasí preto s pozíciou Európskeho parlamentu ⁽¹⁹⁾. Napriek tomu, že názor „vedeckej obce v širšom zmysle slova“ nie je jednotný, stanovisko veľkej časti endokrinológov by malo stačiť na to, aby sa v súvislosti s látkami, ktoré endokrinológovia považujú za endokrinné disruptory, uplatňovala prinajmenšom zásada predbežnej opatrnosti.

5. Medzinárodný obchod: škodcovia a choroby v poľnohospodárstve

5.1. Svetová obchodná organizácia (WTO) vyžaduje od svojich členov, aby viedli rokovania, ktorých cieľom je pokračovať v obchodovaní s poľnohospodárskymi produktmi a uľahčiť ho, a zároveň aby výrazne a postupne znížili domácu pomoc a ochranu svojich výrobkov, a tak podporili čoraz väčšiu liberalizáciu.

5.2. Na celosvetovom trhu sa v dôsledku čoraz väčšej liberalizácie, intenzívnejšieho obchodovania s rastlinnými produktmi a ďalších obchodných dohôd, ktoré EÚ uzatvára s tretími krajinami, riziko výskytu nových škodcov a chorôb neustále zvyšuje.

5.3. Európski producenti sú veľmi znepokojení a silne sa obávajú príchodu škodcov, ktorí sú podľa mnohých názorov veľmi nebezpeční a doteraz sa na európskom území nevyskytovali. V určitých prípadoch by ich výskyt a šírenie mohli spôsobiť náhly zánik niektorých oblastí európskej poľnohospodárskej výroby, najmä pokiaľ ide o málo rozšírené plodiny, a spôsobiť tak ich producentom vysoké ekonomické straty.

5.4. V dôsledku objavenia sa škodcov alebo chorôb cudzieho pôvodu môže okrem ohrozenia poľnohospodárskej činnosti v určitých výrobných oblastiach dôjsť aj k zvýšeniu vlastných výrobných nákladov európskych poľnohospodárov, a tým k zníženiu rentability ich poľnohospodárskych podnikov. Títo škodcovia a choroby môžu mať navyše výrazný hospodársky, environmentálny alebo sociálny vplyv na celé európske územie.

5.5. Ako aktuálny príklad, ktorý jasne a nepopierateľne dokumentuje závažnosť tohto problému, možno uviesť nedávny prípad dovozu citrusov z Južnej Afriky. Počas poslednej sezóny bol do európskych prístavov dovezený značný náklad týchto juhoafrických citrusov nakazených nebezpečnou hubou *Guignardia Citricarpa*, ktorá spôsobuje chorobu čiernych škvŕn. Konkrétne bol tento patogén v citrusoch dovezených z Južnej Afriky zistený v 35 prípadoch.

5.6. V dôsledku laxnosti EÚ je tak ohrozených 500 000 hektárov jej územia, na ktorom sa pestujú citrusy, keďže neexistuje účinný prostriedok na vyhubenie tejto choroby. Jej výskyt by mal extrémne škodlivé účinky z hospodárskeho, environmentálneho a sociálneho hľadiska a ohrozil by zabezpečenie dodávok.

5.7. Hoci návrh nových predpisov vo fytozitanárnej oblasti v určitých ohľadoch vylepšuje smernicu Rady 2000/29/ES z 8. mája 2000 o ochranných opatreniach proti zavlečeniu organizmov škodlivých pre rastliny alebo rastlinné produkty do spoločenstva a proti ich rozšíreniu v rámci spoločenstva ⁽²⁰⁾, stále sa nezaoberá určitými, zásadnými aspektmi, takže väčšina najdôležitejších problémov stále čaká na riešenie.

5.8. Treba tiež zdôrazniť, že potraviny dovážané z tretích krajín nie sú vyrobené za rovnakých podmienok, ako sú podmienky v EÚ. Tieto štáty dovoľujú používať mnohé fytozitanárne produkty, ktoré nie sú v Európe povolené, ich maximálne hodnoty rezíduí (MRL) sú vyššie ako tie, ktoré sú povolené na európskom území, sociálne a profesijné podmienky sa líšia od európskych a ochrana, ktorú zabezpečujú, je menšia, prípadne vôbec neexistuje.

5.9. Z hľadiska európskeho spotrebiteľa treba zdôrazniť, že v otázke bezpečnosti a vysledovateľnosti existuje jasný a preukázaný rozdiel medzi zahraničnými výrobkami a výrobkami z EÚ.

⁽¹⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽²⁰⁾ Ú. v. EŠ L 169, 10.7.2000, s. 1.

5.10. Súčasnú právnu predpisovú obmedzujú používanie čoraz väčšieho množstva účinných látok proti určitým škodcom alebo chorobám. Tieto obmedzenia pre európskych poľnohospodárov by sa mohli časom týkať až 50 % výrobkov, ktoré boli dostupné v posledných rokoch. Okrem toho osoby, ktoré aplikujú tieto látky, musia spĺňať prísnejšie požiadavky, čo si vyžaduje ich ďalšie vzdelávanie, a pri aplikácii týchto látok používajú viac ochranných prostriedkov.

5.11. Zásada reciprocity by mala zaručovať, aby sa pri výrobe všetkých poľnohospodárskych produktov, ktoré prichádzajú na daný trh, povinne dodržiavali požiadavky alebo normy (okrem iného v oblasti zdravotnej bezpečnosti, environmentálnej podmienenosti a používania aktívnych látok) platné pre plodiny, ktoré sa pestujú v Európe.

V Bruseli 18. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inteligentné ostrovy“**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2015/C 268/02)

Spravodajkyňa: Anna Maria DARMANIN

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2014 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Inteligentné ostrovy“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 19. marca 2015) prijal 147 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1. Ostrovy majú špecifické charakteristické črty, ktoré so sebou prinášajú aj určité ťažkosti; tieto charakteristické črty sa však môžu premeniť na príležitosti, ak sa inteligentné politiky a politiky udržateľného rozvoja zrealizujú tak, aby sa ostrovom poskytli konkurenčné výhody, ktoré sú výsledkom udržateľného rastu a lepších pracovných miest.

1.2. V rámci rozvoja a presadzovania inteligentných politík a politík udržateľného rozvoja by sa mali vziať do úvahy aj osobitné charakteristiky ostrovov, najmä pokiaľ ide o ich zraniteľnosť v súvislosti s dôsledkami klimatických zmien. Politiky a iniciatívy by preto mali primerane zohľadňovať opatrenia na prispôbenie sa klimatickým zmenám s cieľom zabezpečiť, že si ostrovy vybudujú a budú posilňovať odolnosť voči klimatickým zmenám vo všetkých oblastiach svojho hospodárstva.

1.3. Inteligentné politiky pre inteligentné ostrovy by zahŕňali „ostrovný test“, ktorým by sa všetky politiky EÚ podrobili skúške, pokiaľ ide o ich účinok na ostrovy a primerané zohľadnenie ostrovného charakteru. EHSV vyzýva Komisiu, aby zaviedla ostrovné testy vo všetkých generálnych riaditeľstvách.

1.4. Okrem toho navrhuje k politike v prospech inteligentných ostrovov odporúčania pre celý rad oblastí. Tieto odporúčania sú podrobne vysvetlené a opísané v bodoch 4 až 11 tohto stanoviska. Týkajú sa:

- digitálnej agendy: investície do infraštruktúry, dokončenie jednotného trhu a investície do výskumu a vývoja,
- energetiky: ostrovy ako miesta skúšok využitia energie oceánov, prílivu, odlivu, vln, slnečnej a veternej energie; kombinácia zodpovedajúcich technológií,
- dopravy a mobility v mestách na ostrovoch: Horizont 2020 a INTERREG s programami zameranými na námornú dopravu a mestskú mobilitu so zohľadnením udržateľnosti na ostrovoch; kombinácia štátnej pomoci s udržateľnou dopravou,
- námornej politiky: námorný dohľad, výskum a vývoj pri morskej ťažbe a oceánografii s využitím ostrovov ako výskumných stredísk; hodnotenie vplyvu ostrovov na námornú politiku; úloha ostrovov v námornej politike,

- obchodovania s tovarom a službami: osvedčené postupy pri úzko špecializovanom obchode; prispôsobenie opatrení podporujúcich takýto obchod na ostrovoch; otvorené laboratória hospodárskeho a sociálneho rozvoja ostrovov,
- cestovného ruchu: dostupnosť; špecifický charakter cestovného ruchu a vplyv na cestovný ruch,
- vodného hospodárstva: politika so špecifickými charakteristikami jedinečnými pre ostrovy,
- a tiež vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

1.4.1. pričom iniciatívy v týchto oblastiach majú mať v prvom rade orgány na miestnej, regionálnej, štátnej alebo európskej úrovni podľa svojich právomocí a zodpovedností a je výslovne žiaduce, aby jednotlivé úrovne navzájom spolupracovali.

2. Rozsah pôsobnosti

2.1. V tomto stanovisku EHSV pri pojme „ostrovy“ používa ako základ definíciu OSN. Na jednej strane je však tento pojem obmedzený na ostrovy, ktoré sú súčasťou Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), a na druhej strane rozšírený aj na malé a stredne veľké ostrovy, ktoré sú samy osebe aj štátmi a členmi EHP. Toto platí konkrétne pre Maltu, Cyprus a Island.

2.2. Pojmom „inteligentné ostrovy“ EHSV označuje ostrovné oblasti, ktoré vytvárajú udržateľný miestny hospodársky rozvoj a vysokú kvalitu života, pretože dosahujú vynikajúce výsledky vo viacerých kľúčových oblastiach udržateľnosti, ako sú hospodárstvo, mobilita, energetika, životné prostredie, IKT, voda, vzdelávanie či ľudský kapitál, a preukazujú vynikajúce výsledky v oblasti správy vecí verejných.

3. Úvod

3.1. Európske ostrovy sú niekedy v nevýhode v porovnaní s európskou pevninou z dôvodu ich izolácie a okrajového charakteru. Geografická poloha však prináša veľké výhody, ako aj nevýhody, a v súčasnosti ostrovy ponúkajú obrovský potenciál pre rast a rozvoj, a to nielen pre seba, ale aj pre Európu ako celok. EHSV sa preto zasaďuje za inteligentné politiky a iniciatívy v oblasti inteligentného rozvoja na úrovni EÚ, členských štátov a regiónov, ktoré by zohľadnili aj osobitosti ostrovov. Zodpovednosť za inteligentné politiky na ostrovoch by sa však mala rozdeliť medzi všetky uvedené úrovne a nemala by patriť výlučne len jednej kategórii. Vzhľadom na túto spoločnú zodpovednosť, ale nielen výlučne z tohto dôvodu, EHSV žiada vytvoriť expertnú skupinu pre ostrovy, ktorá by dohliadala na politiky a sledovala ich použiteľnosť a účinok na ostrovoch. EHSV okrem toho odporúča vytvoriť otvorenú platformu pre ostrovy, ktorá by pôsobila ako fórum pre koordináciu a činnosť medzi ostrovmi, pokiaľ ide o ciele inteligentných ostrovov.

3.2. Špecifické charakteristiky ostrovov často vedú k určitým špecifickým sociálnym javom, ako je napríklad úbytok obyvateľstva, keď sa obyvatelia sťahujú na pevninu za lepšími príležitosťami, alebo problémy súvisiace s dopravou a niekedy s marginalizáciou. Niektorým ostrovom sa však podarilo premeniť tieto nevýhody na pozitíva a rozvinúť špecifické trhové segmenty a odlíšiť sa.

3.3. Vzhľadom na osobitné charakteristiky ostrovov EHSV žiada, aby politiky EÚ zahŕňali „ostrovny test“, ktorým by sa všetky politiky podrobili skúške, pokiaľ ide o ich účinok na ostrovy a primerané zohľadnenie ostrovného charakteru. EHSV vyzýva Komisiu, aby zaviedla ostrovné testy vo všetkých generálnych riaditeľstvách.

4. Digitálna gramotnosť

4.1. Vzhľadom na to, že internet bol jasne určený za jednu z oblastí rastu pre Európu, jedným z našich cieľov 2020 je zabezpečiť, aby mali do roku 2020 všetci Európania prístup k širokopásmovému pripojeniu a aby 50 % občanov nakupovalo v roku 2015 online.

4.2. Pokiaľ ide o cieľ zaistiť do roku 2020 rozsiahle internetové pokrytie, existujú problémy s infraštruktúrou, a preto niektoré oblasti, vrátane niektorých ostrovov, zaostávajú. Ako sa zdá, niektoré ostrovy, najmä tie vzdialenejšie, majú v súčasnosti nízke rozšírenie internetu a slabý prístup verejnosti k internetu.

4.3. Napriek tomu, že jedným z cieľov stratégie Európa 2020 bolo zabezpečiť do roku 2013 v celej Európe internetové pokrytie, tento cieľ sa ešte stále nedosiahol na niektorých ostrovoch, a to najmä z dôvodu problémov v oblasti infraštruktúry.

4.4. Digitálna gramotnosť je jedným zo spôsobov, ktorým ostrovy môžu zmenšiť geografické bariéry izolácie, nielen prostredníctvom príležitostí, ktoré elektronický obchod ponúka pre podnikanie, zamestnanosť a MSP, ale aj tým, že verejnosti umožňuje lepšie využívať výhody jednotného trhu.

4.5. EHSV preto žiada, aby boli prijaté konkrétne opatrenia tak na európskej, ako aj na vnútroštátnej úrovni s cieľom:

- i. investovať do infraštruktúry, aby sa zabezpečilo úplné širokopásmové pripojenie na ostrovoch;
- ii. dokončiť jednotný digitálny trh, čím sa zabezpečí, že ostrovy nebudú penalizované, a umožní sa im, aby plne participovali na jednotnom trhu;
- iii. investovať do výskumu a vývoja na európskej úrovni a pritom využiť potenciál ostrovov na podporu zamestnanosti a rastu v odľahlých oblastiach. Okrem toho by sa výskum a vývoj mali využiť ako nástroj na dosiahnutie väčšej sociálnej inovácie na ostrovoch.

5. Energetická udržateľnosť

5.1. Európa zaviedla energetické ciele na roky 2020, 2030 a 2050 tak, aby sa stala udržateľnejšou a aby obmedzila používanie fosílnych palív pri uspokojovaní našich energetických potrieb. Niektoré ostrovy EÚ sú závislé nie len od fosílnych palív pre všetky svoje energetické potreby, ale aj od konkrétnych obmedzených spôsobov prepravy na ich získanie.

5.2. Preto je ešte dôležitejšie, aby sa ostrovy stali udržateľnejšími v oblasti spotreby energie. Ostrovy majú vzhľadom na svoju povahu veľmi dobré predpoklady pre maximálne využitie energie oceánov, veternej a slnečnej energie.

5.3. Existujú úspešné príklady, ktoré dokazujú, že ostrovy majú potenciál stať sa udržateľným spôsobom sebestačné, pokiaľ ide o ich energetické potreby. Napríklad ostrov Samsø, ktorý leží pri pobreží stredného Dánska, je od roku 1997 „ostrovom energie z obnoviteľných zdrojov“ tejto krajiny. Vďaka 11 pozemným veterným turbínam sa tento ostrov v priebehu 10 rokov stal úplne sebestačným v oblasti získavania energie z obnoviteľných zdrojov. V roku 2014 sa ostrov El Hierro, ktorý je jedným z Kanárskych ostrovov, takisto stal úplne sebestačným v oblasti získavania energie z obnoviteľných zdrojov, a to vďaka veterným turbínam a vodným elektrárnam.

5.4. Európske ostrovy by mohli mať veľký úžitok z obnoviteľných zdrojov energie. Táto oblasť poskytuje možnosť znížiť uhlíkovú stopu a je zdrojom rastu a zamestnanosti, a to nielen v samotnom priemysle, ale aj mimo neho, ako v prípade ostrova Samsø, ktorý sa stal turistickou atrakciou v dôsledku svojho úsilia stať sa udržateľným spôsobom sebestačným.

5.5. EHSV preto žiada, aby sa prijali opatrenia na európskej aj vnútroštátnej úrovni v týchto oblastiach:

- i. sústredenie výskumu a vývoja na energiu z oceánov, energiu z vln a prílivu na ostrovoch; nevyužívať ostrovy len ako miesto testov, aj keď ide o súvisiacu problematiku, ale tiež sa opierať o lokálne poznatky a výskumné skúsenosti;
- ii. preskúmanie účinkov kombinovania rôznych foriem obnoviteľnej energie v rámci malých a ohraničených oblastí, ako sú ostrovy;
- iii. zameranie sa na konkrétne inovačné iniciatívy na ostrovoch.

Takéto opatrenia by mali zohľadňovať špecifické podmienky prevládajúce na ostrovoch jednotlivých morí a oceánov.

6. Doprava a mobilita v mestách na ostrovoch

6.1. Doprava je pre ľudí žijúcich na ostrovoch obzvlášť zložitou otázkou, pretože sú obklopení morom, a preto sú závislí od trajektov a leteckých spoločností. Okrem toho sú ostrovy veľmi závislé od námornej dopravy, pokiaľ ide o dovoz a vývoz tovaru. Vzhľadom na túto skutočnosť sa trajektovej preprave vo všeobecnosti poskytujú dotácie a štátna pomoc s cieľom zmierniť časť záťaže vyplývajúcej z nákladov na trajekt, ktorá pripadá na obyvateľov. Veľa prepravcov naďalej používa nekvalitné palivo, ktoré predstavuje hrozbu pre osoby zamestnané v námornej doprave, miestnych obyvateľov a turistov.

6.2. Hoci mestská mobilita je závislá od rozsiahleho používania motorových vozidiel, čoraz viac sa zavádzajú udržateľnejšie spôsobyestskej dopravy, napríklad používanie vozidiel s nízkymi emisiami na Liparských ostrovoch. Na ostrovoch existuje viac priestoru na zavedenie alebo rozsiahlejšie využívanie hybridných a elektrických vozidiel.

6.3. EHSV navrhuje prijať opatrenia v týchto oblastiach:

- i. konkrétne projekty programu Horizont 2020 by sa mali zamerať na projekty energetickej úspornej námornej dopravy pre ostrovy;
- ii. štátna pomoc pre dopravu by sa mala poskytovať podnikom, ktoré robia konkrétne kroky na zníženie emisií a používajú v námornej doprave kvalitné palivá;
- iii. projekty INTERREG by sa mali zamerať na energeticky účinnú mestskú mobilitu na ostrovoch;
- iv. dôraz by sa mal klásť na tvorbu dôstojných a udržateľnejších pracovných miest na ostrovoch. EHSV tiež žiada, aby sa znížil počet neistých pracovných miest pre zamestnancov leteckých spoločností, ktoré lietajú na ostrovy, a výletných lodí, ktoré prosperujú vďaka príťažlivosti ostrovov;
- v. dostupnosť pre starších ľudí alebo ľudí so zdravotným postihnutím by mala byť taktiež súčasťou inteligentnej dopravnej politiky na ostrovoch.

7. Námorná politika

7.1. V posledných rokoch sa venovala väčšia pozornosť modrému hospodárstvu a jeho potenciálu. Námorné záležitosti sú pre ostrovy veľmi dôležité, pretože sú obklopené morom.

7.2. Ostrovy môžu mať konkrétny úžitok z uplatňovania námorných politík na úrovni EÚ.

7.3. EHSV pripomína svoje skoršie požiadavky, pokiaľ ide o stanoviská týkajúce sa dôležitosti ostrovov v EÚ z hľadiska námorných tradícií a know-how v námorníckych činnostiach. Ostrovy EÚ majú komparatívnu výhodu ako poskytovatelia námorníkov, ktorí sú nositeľmi know-how celých generácií. Toto know-how by nemalo zaniknúť. Avšak v období vážnej nezamestnanosti na súši trpí odvetvie plavby v EÚ dobre známym nedostatkom námorníkov z EÚ, ktorí by mohli byť zamestnávaní vo flotile EÚ ako dôstojníci.

7.4. EHSV navrhuje prijať opatrenia v týchto oblastiach:

- i. mali by sa podniknúť kroky na zabezpečenie toho, aby z námorného dozoru plynuli pre ostrovy konkrétne výhody;
- ii. ostrovom by sa mali dať výskumné a vývojové úlohy v oblasti morskej ťažby, oceánografie a mapovania morského dna a mali by sa posilniť ich schopnosti v týchto oblastiach. Ostrovy by mohli zohrávať väčšiu úlohu pri ochrane biodiverzity. Iniciatívy, ktoré sa v tejto oblasti realizujú na rôznych úrovniach, by sa preto mali podporovať;
- iii. Európska komisia by mala vykonať európsku analýzu vplyvu o úlohe európskych ostrovov v námorných záležitostiach;
- iv. sústredené úsilie by sa malo vyvinúť v oblasti námorných záležitostí s osobitným zameraním na ostrovy a ich úlohu.
- v. sú potrebné opatrenia EÚ, ktorými by obyvatelia európskych ostrovov boli nabádaní vykonávať námorné povolanie a poskytla by sa im potrebná odborná príprava.

8. Produkty a služby na ostrovoch

8.1. Európske ostrovy majú rôznu úroveň rozvoja: niektoré sa ešte nachádzajú v štádiu „migrácia, peňažné prevody, pomoc a byrokracia“ (MIRAB) (Bertram and Watters, 1985); iné sú „malými ostrovnými ekonomikami zameranými na cestovný ruch“ (SITE) (McElroy, 2006); a niektoré sa dostali až do štádia „ľudia, zdroje, zámorie, finančné prostriedky, doprava“ (PROFIT) (Baldacchino, 2006).

8.2. Niekoľko výrazných príkladov osvedčených postupov medzi ostrovmi v štádiu PROFIT:

- Jersey: spravovanie majetku súkromných osôb,
- Malta: elektronické hry,
- Island: cloud computing,
- Cyprus: vlajkový register,
- Kréta: operácie očí metódou LASIK.

8.3. Ostrovy sú konkurencieschopnejšie, ak dokážu nájsť špecifické trhové segmenty a vyniknúť v nich.

8.4. Výbor by preto odporučil, aby:

- i. sa našli osvedčené postupy pre ostrovy;
- ii. sa regionálne politiky venovali rozvoju takýchto segmentov;
- iii. sa ostrovy využívali ako otvorené laboratória pre rozvoj takých tovarov alebo služieb, ktoré by sa potom mohli rozšíriť po kontinentálnej Európe.

9. Cestovný ruch na ostrovoch

9.1. Ostrovy sa často spájajú s cestovným ruchom (model SITE); ale aj keď je cestovný ruch pre ostrovy dôležitým odvetvím priemyslu, nemal by sa považovať za jediné a hlavné odvetvie a náležitá pozornosť sa musí venovať priemyslu ako celku.

9.2. Špeciálne zameraný cestovný ruch poskytuje ostrovom jasnú konkurenčnú výhodu v porovnaní s dostupnejšími oblasťami kontinentálnej Európy. Špeciálne zameraný cestovný ruch by však nemal nevyhnutne znamenať drahší cestovný ruch. V tejto súvislosti je prístupnosť ostrovov dôležitá na zabezpečenie dostupnosti z finančného, fyzického a dopravného hľadiska, pričom treba prihliadať na požiadavky v oblasti ochrany životného prostredia.

9.3. Výbor by preto odporučil, aby:

- i. politiky vzťahujúce sa na cestovný ruch venovali osobitnú pozornosť situácii ostrovov;
- ii. prístupnosť v oblasti cestovného ruchu zahŕňala ostrovné dopravné aspekty, ako je uvedené vyššie, ako aj dostupnosť z hľadiska ceny a mobility a zároveň otázku požiadaviek v oblasti ochrany životného prostredia.

10. Hospodárenie s vodou

10.1. V oblasti hospodárenia s vodou čelia ostrovy podobným problémom, medzi ktoré patrí: nedostatok vody, znížená kvalita vody, neprimerané zaobchádzanie s vodou, ako napríklad nadmerné vyžívanie zdrojov, a zvýšený dopyt v dôsledku cestovného ruchu.

10.2. Vulkanické ostrovy predstavujú ďalší rozmer hospodárenia s vodou, ktorým sa vodné politiky väčšinou nezaoberajú: využívanie vodných zdrojov na zdravotné účely.

10.3. EHSV preto odporúča, aby politiky v oblasti vodného hospodárstva venovali osobitnú pozornosť špecifikám ostrovov, pretože ich požiadavky sa často zameriavajú na:

- i. opätovné využívanie vody;
- ii. rozlišovanie medzi pitnou a úžitkovou vodou;
- iii. odsolovanie;
- iv. zber dažďovej vody;
- v. zlepšovanie udržateľnosti zdrojov vody používanej na zdravotné účely.

11. Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie

11.1. Vzdelávanie sa často považuje za kľúčový prvok zlepšenia životnej úrovne. V prípade ostrovov to platí ešte viac. Keďže inštitúcie terciárneho vzdelávania majú na ostrovoch často vynikajúcu úroveň v špecifických oblastiach, pre obyvateľov ostrovov by malo byť dostupné aj všeobecné vyššie vzdelávanie.

11.2. Na tento účel by sa mal ďalej využívať potenciál digitálneho sveta, aby sa zabezpečilo, že vzdelávanie a odborná príprava budú pre obyvateľov ostrovov rovnako prístupné, ako sú pre ľudí, ktorí žijú v kontinentálnej Európe. Jasný príklad potenciálu digitálneho sveta poskytuje súostrovie Kyklady, kde sa na účely odbornej prípravy v rozsiahlej miere využívajú telekonferencie.

11.3. Ostrovy trpia v dôsledku presídlenia väčším úbytkom obyvateľstva, a preto celoživotné vzdelávanie môže a musí byť jednou z politík a postupov s cieľom udržať pracovnú silu, ktorá nielenže má vysokú zamestnateľnosť, ale aj motiváciu zostať na ostrove.

11.4. Výbor preto odporúča, aby politika:

- i. odrážala úlohu vzdelávania pre rozvoj ostrovov;
- ii. zavádzala postupy celoživotného vzdelávania s cieľom zabezpečiť zamestnateľnosť a pracovnú silu, ktorá dokáže využiť celý potenciál trhu práce na ostrovoch;
- iii. zabezpečila, aby ostrovy neprichádzali o svoju pracovnú silu.

V Bruseli 19. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európska spolupráca v oblasti energetických sietí“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2015/C 268/03)

Spravodajca: Pierre-Jean COULON

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. októbra 2014 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Európska spolupráca v oblasti energetických sietí“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 18. marca 2015) prijal 167 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV zastáva názor, že posilnená európska spolupráca v oblasti energetických sietí je nesmierne dôležitá pre občanov aj pre podniky.

1.2. Aktéri občianskej spoločnosti a subjekty na regionálnej úrovni musia zohrávať významnú úlohu v transformácii energetiky, ktorá jediná môže zaručiť efektívnosť, kontrolu nad cenami a účinný boj proti zmene klímy.

1.3. EHSV navrhuje, aby sa na podnet Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Výboru regiónov a so zapojením hospodárskych a sociálnych rád alebo podobných inštitúcií v každom členskom štáte vytvorili platformy na výmenu názorov a skúseností medzi regiónmi a zástupcami občianskej spoločnosti.

1.3.1. EHSV víta návrh, ktorý Komisia sformulovala vo svojom oznámení o energetickej únii a ktorý spočíva vo vytvorení fóra energetickej infraštruktúry. Toto fórum by malo poskytnúť veľký priestor občianskej spoločnosti s cieľom:

- zabezpečovať systematické odovzdávanie skúseností a vytváranie osvedčených postupov na miestnej úrovni,
- podnecovať diskusiu o miestnych pravidlách a predpisoch a nasmerovať finančné prostriedky na účinné modely,
- usilovať sa o zabezpečenie prijateľnosti jednotlivých zmien v oblasti energetiky a získať pre ne podporu.

1.4. EHSV navrhuje vytvoriť „európsku vkladnú knižku na podporu energetiky“. Táto vkladná knižka, ktorú si môže zriadiť každý Európan, by mala o čosi vyšší výnos, než je ročná inflácia v Únii, hromadil by sa na nej kapitál určený výlučne na podporu európskych projektov v oblasti energetiky a umožňovala by posilniť financovanie zo strany verejnej a súkromnej sféry (podnikov).

2. Úvod

2.1. Rozvoj energetických sietí bude v najbližších rokoch pre Európu rozhodujúcou výzvou. Od ich rozšírenia a posilnenia závisí nielen úspech energetickej transformácie, absolútne nevyhnutnej na boj proti zmene klímy, ale aj konkurencieschopnosť a hospodárska príťažlivosť Európy a napokon aj zabezpečenie dodávok pre spotrebiteľov.

2.2. Toto úsilie si vyžaduje investovať stovky miliárd eur a prvým krokom v tomto smere je program obnovy, ktorý navrhla Komisia na podporu hospodárskeho rastu stimulujúceho hospodársku aktivitu a pracovné miesta. Tieto investície bude sprevádzať všeobecné rozšírenie inteligentných sietí (dopravných aj distribučných), ktoré potvrdzujú, že predstavujú rozsiahly trh. Bude treba zabezpečiť ďalšie inovačné spôsoby financovania napríklad prostredníctvom výzvy na valorizované financovanie občanmi.

2.3. Skutočná európska politika v oblasti energetickej infraštruktúry si vyžaduje rozvoj kľúčových inovačných odvetví, ktoré posilnia európsku konkurencieschopnosť v celosvetovej hospodárskej súťaži.

2.4. Prioritný rozvoj energetických sietí bude zohrávať kľúčovú úlohu v úsilí posilniť európsku spoluprácu/integráciu v oblasti energetiky, čo je dnes jedna z naliehavých priorít, ktorým sa EHSV venoval v mnohých svojich predchádzajúcich prácach, okrem iného v tých, ktoré sa zameriavali na vybudovanie európskeho energetického spoločenstva. To je práve ambícia energetickej únie, ktorú navrhla nová Komisia a ktorú riadi podpredseda Maroš ŠEFČOVIČ.

2.5. Energetická únia sa v súlade s prioritami EHSV usiluje vhodne podporovať dialóg a spoluprácu, pretože len touto cestou je možné znížiť náklady, zvýšiť efektívnosť a lepšie reagovať na potreby občanov a podnikov.

3. Výzvy pre plynovú infraštruktúru v Európe

3.1. V dôsledku situácie na Ukrajine sa v roku 2014 opäť vynorili obavy v súvislosti so zabezpečením dodávok zemného plynu do Európy. Keďže ložiská v Severnom mori alebo v Holandsku sa pomaly zmenšujú, jednou z hlavných výzev je v súčasnosti diverzifikácia dovozu, ako aj schopnosť nášho kontinentu čeliť prípadnému prerušeniu dodávok. Znamená to, že v nasledujúcich rokoch budeme musieť rozbehnúť alebo dokončiť viaceré projekty zamerané na cezhraničné plynovody, kompresory umožňujúce v prípade potreby obrátiť tok plynu alebo terminálové zariadenia. Zároveň bude v Európe potrebná vnútorná infraštruktúra, ktorá podporí integráciu vnútorného trhu a umožní predísť rozdielom v cenách v dôsledku problematických miest.

3.2. Transformácia energetiky navyše z viacerých hľadísk ohrozuje vyhliadky podnikateľských subjektov v sektore plynu, keďže vysliela rôzne signály, ktoré môžu byť niekedy protichodné. S plynovou infraštruktúrou sa totiž spájajú investície, ktoré sa vrátia za niekoľko desiatok rokov. Snaha znížiť spotrebu energie alebo začať namiesto zdrojov, pri ktorých vznikajú emisie CO₂, využívať obnoviteľné zdroje energie je v tomto kontexte len slabá motivácia pre takéto investície. Navyše sa neočakával taký rozmach ťažby bridlicového plynu v USA, a vďaka tomu aj dovozu amerického uhlia, čo malo za následok nadmerné investície do kapacít na kombinovanú výrobu elektrickej energie, ktoré mali byť náprotivkom zariadení na prerušovanú výrobu. S transformáciou energetiky sa však spája aj rozvoj bioplynu, ktorý si bude vyžadovať určitú úpravu sietí, aby sa mohlo počítať so zberom energie z týchto výrobných zdrojov a zohľadnila sa ich roztrúsenosť.

3.3. Pre zemný plyn je teda nevyhnutné, aby európska energetická stratégia mala jasné a zrozumiteľné smerovanie vzhľadom na značné investície, ktoré treba vynaložiť a ktoré Komisia do roku 2020 odhaduje na 70 miliárd EUR a Európska sieť prevádzkovateľov prenosovej sústavy pre plyn (ENTSO-G) na 90 miliárd EUR.

4. Transformácia energetiky a elektrické sústavy

4.1. Sústavy na prenos a distribúciu elektrickej energie sú pilierom európskeho energetického systému a ťažiskom transformácie energetiky. Je nevyhnutné prispôbiť ich novým spôsobom výroby, obnoviteľným, priestorovo rozptýlenejším a prerušovaným, ako aj novým potrebám spotrebiteľov, aby sa zaistila rovnováha medzi ponukou elektrickej energie a dopytom po nej. Prvé vedenia vysokého a veľmi vysokého napätia vznikli najprv okolo centralizovaných spôsobov výroby energie – tepelných, potom vodných a v mnohých krajinách jadrových elektrární. Spotrebiteľské nároky mestských a priemyselných zón, ktoré v 50. rokoch minulého storočia začali rýchlo rásť, potom ukázali, kam treba smerovať ďalšie vedenia. Dnes prechádzajú Európou veľké toky energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré prekračujú hranice štátov a umocňujú nevyhnutnosť solidarity medzi regiónmi.

4.2. Ciele EÚ do roku 2020 a 2050 so zreteľom na klímu a životné prostredie, bezpečnosť dodávok energie a konkurencieschopnosť vedú k prudkému nárastu investícií do decentralizovaných spôsobov výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Vo Francúzsku a v Nemecku, ale aj v Španielsku a Taliansku je na distribučnú sústavu (nízkeho a stredného napätia) pripojených už okolo 95 % takýchto zariadení na výrobu energie. Táto decentralizovaná energia sa však získava prevažne prerušovaným spôsobom, keď fúka vietor alebo svieti slnko. Preto sa úlohy a poslanie distribútorov energie musia radikálne zmeniť. Ešte včera bolo v distribučnej sústave len málo problematických miest a konečnému spotrebiteľovi sa systémom zhora nadol distribuovala energia, ktorá sa vyrábala centrálné a prechádzala prenosovou sústavou (vysokého a veľmi vysokého napätia). Riadenie sústavy sa od zajtra zmení. Vďaka pripojeniu čoraz väčšieho počtu decentralizovaných zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, nabíjaniu elektrických vozidiel a väčšej úlohe zákazníkov, ktorí sa môžu aktívne podieľať na trhu s ponukami v oblasti hromadného diaľkového ovládania, sa zmenia úlohy a činnosť distribútorov elektriny, ako aj vzťahy medzi distribučnými a prenosovými sústavami. Distribučné sústavy budú preto v budúcnosti čoraz väčšími vzájomne prepojené a čoraz komplexnejšie, budú zahŕňať zariadenia na výrobu energie z mnohorakých zdrojov a čoraz rozmanitejšie typy spotreby, ktoré sa v priebehu času budú meniť; dokonca bude možné meniť aj smer tokov energie a v prípade, že miestna výroba omnoho prevýši spotrebu, prechádzať z distribučných sústav na prenosové. Všeobecne možno predpokladať, že ťažkosti, s ktorými v súčasnosti zápasia prenosové sústavy, napríklad v oblasti riadenia preťaženia, budú onedlho každodennou realitou správcov distribučných sústav.

Väčšia pružnosť vo výrobe

4.3. Táto transformácia energetiky, ktorá sa začala vo všetkých európskych krajinách, vedie k odlišnému rozmiestneniu zdrojov výroby: nové miesta, roztrúsenejšie ako tradičné výrobné zariadenia, sa nezhodujú s predchádzajúcimi. Veterné elektrárne alebo fotovoltaické články sú väčšinou umiestnené ďaleko od hlavných stredísk spotreby. Napríklad v Nemecku je jeden z veľkých problémov prenos veternej energie zo Severného mora alebo z Baltiku do stredísk spotreby na juhu, a keďže súčasné prenosové kapacity nestačia, výrobu energie z obnoviteľných zdrojov treba niekedy brzdiť, čo je plytvaním z materiálneho i ekonomického hľadiska. Je teda nevyhnutné rýchlo upraviť sústavu tak, aby mohla integrovať nové zdroje výroby. Okrem toho by energetická politika v jednotlivých členských štátoch, napríklad pokiaľ ide o rýchlosť a rozsah zavádzania výroby energie z obnoviteľných zdrojov, mala zohľadňovať aj vplyv na energetické sústavy v iných členských štátoch.

4.4. Okrem pripojenia aj rozsiahly rozvoj výroby z týchto nových premenlivých zdrojov (v protiklade k ovládateľným zdrojom výroby, ktoré doteraz prevládali) vedie zainteresovaných aktérov k tomu, aby sa zamysleli nad riadením elektrického systému a vymysleli nové nástroje riadenia.

4.5. Ukladanie elektrickej energie, keď bude fungovať v praxi, bude veľmi dobrou odpoveďou na nestály charakter obnoviteľných zdrojov energie a na premenlivosť (dennú alebo nočnú) ich spotreby. Dnešné technológie sú však obmedzené a väčšinou sú založené na princípe vodného čerpadla, čo je síce preverená technológia (používa sa už takmer 80 rokov), je však len málo zariadení, ktoré ju využívajú, a tieto majú značný dosah na životné prostredie. Okrem toho ide o zariadenia veľkých rozmerov, keďže musia zabezpečiť prenos elektriny v oboch smeroch: načerpanie a vrátenie. Ideálne by bolo rozptýlené ukladanie.

4.5.1. Existujú aj ďalšie spôsoby, napríklad ukladanie vo forme vodíka, ale žiaden z nich nebude možné využívať vo veľkom v priemyselnej výrobe skôr ako o desať rokov.

4.6. Keďže v súčasnosti nemáme k dispozícii dostatočné, účinné, rentabilné a ekologické kapacity na decentralizované ukladanie energie, aj keby sme vzali do úvahy rôzne možnosti spojené s vlastnou spotrebou, najlepším riešením, ako prijať a valorizovať energiu z nových obnoviteľných zdrojov zostáva zatiaľ dobré riadenie tokov. A práve to umožňuje dostatočne prepojená a odolná sústava na regionálnej, národnej a európskej úrovni. Zlúčenie energetických sietí umožňuje spojiť výrobné kapacity na rôznych úrovniach prostredníctvom vzájomných prepojení a tak dosiahnuť veľké úspory a zároveň zaručiť dodávky elektriny v celej Európskej únii.

4.7. Táto úspora prostriedkov nie je spojená len s veľkosťou siete. Umožňuje ju aj široká škála odlišností: spoločenských, kultúrnych, zemepisných, meteorologických, alebo rozdiely v spôsoboch výroby. Vezmime si opäť ako príklad vzájomnú prepojenosť európskych sietí: špička večernej spotreby je posunutá v dôsledku odlišného spôsobu života v susedných krajinách: v Belgicku, Nemecku, vo Francúzsku alebo v Španielsku sa nevečeria v rovnakom čase. To isté platí pre Rumunsko, Bulharsko, Grécko alebo Poľsko. Okrem toho sú elektrické sústavy európskych krajín viac či menej citlivé na určité okolnosti: vo Francúzsku obdobia maximálnej spotreby veľmi závisia od nízkych teplôt (špička býva napríklad v mimoriadne chladný zimný večer okolo 19.00 hod.), zatiaľ čo Nemecko je veľmi citlivé na výrobu energie vo veterných elektrárnach a v Španielsku sa najviac energie spotrebuje v lete uprostred dňa, okolo 13.00 hod., čo súvisí s používaním klimatizácie.

4.8. Vďaka spojeniu výrobných kapacít prostredníctvom vzájomných prepojení jednotlivé krajiny už nemusia riziko spojené s týmito okolnosťami znášať samy a postačí im menej výrobných kapacít.

4.9. Elektrické prenosové systémy umožňujú naplno využívať obnoviteľné zdroje energie vo veľkom rozsahu a lepšie prekonať obmedzenia v dôsledku ich nestálosti. Vďaka takejto sústave nie je potrebných toľko kompenzačných kapacít, tzv. back up, ktorými sú často tepelné elektrárne na fosílné palivo (uhlie, plyn, palivový olej) s vysokými emisiami skleníkových plynov. Systémy (prenosová a distribučná) zabezpečujú, aby sa v konkrétnych prípadoch prebytočná energia miestnej výroby, napríklad veľký objem energie získanej prostredníctvom fotovoltaických článkov počas obednej siesty v obytnej štvrti, dostala do oblastí spotreby. Takisto umožnia pokryť spotrebu toho istého obyvateľstva v noci a počas dní, keď slnko svieti menej alebo nesvieti vôbec.

Zníženie spotreby: nevyhnutnosť

4.10. Jedným z najdôležitejších nástrojov na transformáciu energetiky je teda dobre riadená európska sústava spočívajúca na infraštruktúre prispôbenej novému geografickému rozmiestneniu výroby. To je však iba jedna časť mozaiky.

4.11. V priemyselných krajinách sa vďaka dobre ovládateľným spôsobom výroby energie, ktoré sa využívali až do začiatku 90. rokov 20. storočia, ako sú vodné alebo jadrové elektrárne, dospelo k názoru, že výroba sa musí prispôsobiť spotrebe (ponuka a dopyt), a nie naopak. Prevádzkovateľ sústavy musel výrobu a dodávky prispôbovať výkyvom spotreby, aby sa zaručila stabilná rovnováha medzi výrobou a spotrebou elektriny.

4.12. Lenže situácia sa zmenila a už sa nedá zvrátiť. Rozvoj nových možností využitia elektriny (rozšírenie používania klimatizácie, nárast počtu elektronických zariadení, mobilné telefóny a rôzne aplikácie atď.) a zmena užívateľských návykov (elektrické vozidlá) si vyžadujú držať súčasnú spotrebu pod kontrolou, aby nedošlo k preťaženiu výrobného parku a elektrických sústav a nemuseli sa investovať astronomické sumy.

4.13. Je nevyhnutné prihliadať na obdobia energetickej špičky spojené s väčšou premenlivosťou klímy: v krajinách, kde sa elektrina používa na kúrenie, je maximálna spotreba čoraz vyššia v ťažkých obdobiach: napríklad vo Francúzsku sa koncom februára 2012 spotreba vyšplhala na 102 GW, čo je o 30 % viac než pred 10 rokmi. Čoraz častejšie extrémne letné horúčavy, keď sa čoraz viac siahajú po klimatizácii, takisto už patria medzi obdobia energetickej špičky. Môžu nastať problémy z hľadiska výroby. Napríklad v západnej Európe sa najvyššia spotreba elektriny spája s obdobiami zimného chladu, ako aj s letnými horúčavami, to znamená s anticyklónou, pre ktorú je okrem iného príznačné, že nefúka vietor. V prípade, že výroba veternej energie predstavuje len niekoľko percent z celkovej výroby energie, nemá to žiadne dôsledky, avšak vzhľadom na súčasný rozmach výroby energie z tohto zdroja sa situácia mení.

4.14. Hromadné diaľkové ovládanie je osobitnou formou riadenia dopytu, ktorá je užitočná, pretože umožňuje skresť spotrebu v obdobiach energetickej špičky a všeobecne vyrovnáva zaťaženie. Spočíva v tom, že sa v istej chvíli zníži fyzická spotreba určitého miesta alebo skupiny subjektov. Toto zníženie bude v obytných štvrtiach rozptýlené alebo ak ide o priemyselné parky, bude mať odlišné formy. Efekt „prenosu spotreby“ treba zohľadniť.

4.15. Jedným nástrojom je regulácia spotreby. Medzi ďalšie patrí rozvoj inteligentných sietí (menej investícií), spôsobov výroby a uskladňovania energie. Prevádzkovatelia sústavy tu musia zohrávať aktívnu úlohu a podieľať sa na rozvoji nových techník riadenia spotreby. Na to, aby sa zo spotrebiteľov mohli stať postupne „prozumentmi“ (výrobcovia-spotrebiteľia), budú potrebné nielen technológie, ale aj skutočný trhový mechanizmus. Prozumentia sa v súčasnosti stávajú uznávanými partnermi a prevádzkovatelia sústav (prenosových a distribučných) sú kľúčovými hráčmi. Napríklad vo Francúzsku je teraz vďaka verejnému obstarávaniu možné podstatne zvýšiť mieru zníženia zaťaženia, odkedy bolo v roku 2010 zavedené riadenie zaťaženia: zo 100 MW v čase, keď bol systém riadený, na vyše 700 MW koncom roka 2013. Aj tu ešte zostáva veľa otázok, ktoré by mali prediskutovať prevádzkovatelia, miestne orgány, zamestnanci v odvetví a združenia spotrebiteľov.

4.16. Nové trhové mechanizmy, ktoré by sa mali zaviesť v nadchádzajúcich rokoch, ako napríklad kapacitný mechanizmus, by mali umožniť podporiť túto tendenciu v strednodobom a dlhodobom horizonte a tak pomôcť viac využiť flexibilitu dopytu po elektrine.

5. Od hospodárskej a sociálnej optimalizácie k environmentálnej optimalizácii

5.1. Spojenie a optimalizácia výrobných prostriedkov na jednej strane, nárast a flexibilita spotreby na strane druhej, všetky tieto aspekty poukazujú na hlavné poslanie prenosovej a distribučnej sústavy: územnú solidaritu. Prenosová sústava umožňuje totiž sklbiť rôznorodé regionálne či dokonca štátne bilancie, nesúrodé výrobné možnosti a odlišné a nepravidelné spôsoby spotreby. Elektrická prenosová sústava zabezpečuje nielen pružný vzťah medzi výrobou a spotrebou, ale je aj nástrojom environmentálnej optimalizácie elektrického systému.

5.2. Pri riadení tokov elektriny sa totiž zohľadňujú technické obmedzenia a obmedzenia vyplývajúce z hospodárskej a sociálnej „hierarchie“ rôznych zdrojov používaných na výrobu elektrickej energie. Tzv. fatálne energie (tie, o ktoré by sme prišli, keby sa nevyužili okamžite: veterná, solárna fotovoltaická) sa využívajú prednostne, potom nasleduje energia vyrobená v prietokových vodných elektrárňach, potom jadrová energia s nízkymi hraničnými nákladmi. Nasledujú energie vyrobené z fosílnych zdrojov, uhlia, plynu a palivového oleja v závislosti od ceny daného paliva. Energia z akumuláčnych vodných elektrární zohráva navyše úlohu akéhosi „regulátora“ ostatných druhov energie, podobne ako ďalšie flexibilné tradičné zariadenia na výrobu energie (napr. plynové elektrárne).

5.3. Takéto fungovanie teoreticky zaručuje optimálne a úsporné využívanie výrobných zdrojov. Avšak vzhľadom na množstvo parametrov, ktoré treba zohľadniť, je sústava pod veľkým tlakom a rozmach obnoviteľných zdrojov energie môže prispieť k jej destabilizácii.

5.4. Okrem technických otázok spojených so začlenením energie z obnoviteľných zdrojov do elektrickej sústavy sa v súvislosti s rozvojom týchto zdrojov v rámci podporných mechanizmov, najmä finančných, núka otázka, ako ich spojiť s klasickými trhovými mechanizmami.

5.5. Závisí to hlavne od kontextu: tepelné spôsoby výroby, konkrétne paroplynové elektrárne, zatiaľ nie sú rentabilné, v dôsledku stagnácie spotreby, čo možno zo spoločenského hľadiska vnímať pozitívne, ale aj v dôsledku poklesu ceny uhlia a CO₂ v Európe. Za týchto okolností môže prienik energie z obnoviteľných zdrojov destabilizovať existujúce trhy. Už sme tak niekoľkokrát boli svedkami záporných cien na veľkoobchodných trhoch, paradoxnej situácie, ktorá sa v niektorých európskych krajinách môže vyskytnúť niekoľko stoviek hodín ročne. Skutočnosť, že sa v uplynulých rokoch z dôvodu nerentabilnosti zastavila činnosť paroplynových kapacít v objeme viac než 70 000 MW, čo malo veľké technické, sociálne a hospodárske dôsledky, svedčí o tom, že budovanie nového modelu európskej energetiky nie je skordinované s pravidlami hry na vnútornom trhu s energiou.

5.6. Vyradenie viacerých tepelných elektrární, najmä plynových, všade v Európe by mohlo byť problematické. Bez ohľadu na sociálne problémy sa v súčasnosti dostupné rezervy, ktoré umožnili napríklad prežiť vlnu chladu, ktorá postihla Európu v roku 2012, budú v období rokov 2014 až 2018 znižovať, pričom v roku 2015 a 2016 veľmi výrazne. Rozličné scenáre, ktoré skúmali viaceré spoločnosti, ukázali, že keby sa za tých istých klimatických podmienok (vietor, slnečné žiarenie, teplota) zopakovala podobná udalosť, akou bola vlna chladu vo februári 2012, kritérium zabezpečenia dodávok, ktoré stanovili niektoré členské štáty, predstavujúce priemerne trojhodinové prerušenie dodávok elektriny, by v roku 2016 už nemuselo byť splnené!

5.7. Trh s elektrinou dnes akosi nevie vyslať účinné dlhodobé signály, ktoré sú nevyhnutné na podnietenie potrebných investícií a naplnenie európskych ambícií v súvislosti s energetikou a klímou. V Európskej únii, a najmä vo väčšine krajín na jej vonkajších hraniciach je naliehavo potrebné vymyslieť nový model, aby sa zaručila bezpečnosť dodávok elektriny, model, ktorý umožní podporiť vznik nových technologických a priemyselných príležitostí v súvislosti s inteligentnými sieťami a zároveň zreformovať celú štruktúru energetických sústav, aby sa zabezpečil jeho súlad s jednotlivými cieľmi stanovenými do roka 2030 a ďalších rokov.

V Bruseli 18. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha udržateľného rozvoja a účasti občianskej spoločnosti v samostatných investičných dohodách EÚ s tretími krajinami“

(2015/C 268/04)

Spravodajca: Jonathan PEEL

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa na plenárnom zasadnutí 10. júla 2014 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Úloha udržateľného rozvoja a účasti občianskej spoločnosti v samostatných investičných dohodách EÚ s tretími krajinami“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. februára 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 19. marca 2015) prijal 165 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. V uplynulých rokoch EÚ úspešne rokovala o sérii dohôd o voľnom obchode, z ktorých každá obsahuje osobitnú kapitolu o udržateľnom rozvoji, ako aj o spoločnom mechanizme občianskej spoločnosti na monitorovanie vykonávania. Výbor má vo všetkých prípadoch zohrávať kľúčovú úlohu. EÚ takisto vedie dve nezávislé rokovania o samostatných investičných dohodách, pričom nie sú vylúčené ani ďalšie rokovania. Výbor sa domnieva, že je nevyhnutné, aby tieto dohody obsahovali aj kapitolu o udržateľnom rozvoji a príslušnom mechanizme, ktorý umožní zapojenie občianskej spoločnosti.

1.2. Rokovať sa bude skôr o nezávislých samostatných investičných dohodách než o úplných dohodách o voľnom obchode, a to z rôznych dôvodov v závislosti od toho, čo si budú vyžadovať okolnosti, ich rozsah však bude nevyhnutne obmedzenejší. Požiadavka zahrnúť do týchto dohôd osobitnú kapitolu o udržateľnom rozvoji je stále presvedčivá, ale na formálne zahrnutie účasti občianskej spoločnosti bude potrebné väčšie úsilie. V dohode o voľnom obchode, napríklad s Kóreou, sa ustanovuje mnoho spoločných výborov, ale v prípade investičnej dohody ich bude veľmi málo.

1.2.1. Zahrnutie priameho ustanovenia o občianskej spoločnosti si preto bude vyžadovať dômyselnejšie riešenie. Takéto riešenie možno dosiahnuť buď prostredníctvom existujúceho mechanizmu dialógu, ako napríklad v prípade okrúhleho stola EÚ – Čína, alebo prostredníctvom medzisektorového dialógu s väčším zapojením sociálnych partnerov. Výbor by sa mal v každom prípade zapojiť do navrhovania možných riešení.

1.3. Dôraz EÚ na trvalo udržateľný rozvoj samozrejme čiastočne pramení z jej všeobecného želania podporiť a posilniť svoju spoločnú vieru v demokraciu, právny štát, ľudské práva, transparentnosť a predvídateľnosť a v neposlednom rade v kľúčových oblastiach, ako sú práva duševného vlastníctva.

1.3.1. V centre tohto úsilia je ochrana životného prostredia, boj proti zmene klímy, podpora dôstojnej práce, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a celý rad otázok, na ktoré sa sústreďujú základné dohovory Medzinárodnej organizácie práce (MOP) a kľúčové dohovory v oblasti životného prostredia. Výbor sa domnieva, že nadišiel čas zamerať sa na skutočné vykonávanie takýchto dohôd, a to prostredníctvom spoločného úsilia zahŕňajúceho budovanie kapacít v oblasti ľudských zdrojov aj transferu technológií.

1.3.2. V spoločnom vyhlásení z 27. stretnutia AKT – EÚ v októbri 2014 ⁽¹⁾ sa jasne stanovujú hlavné zásady a záujmy výboru, s ktorými sa stotožňuje aj občianska spoločnosť z krajín mimo EÚ. V zhrnutí vyhlásenia sa zdôrazňuje význam udržateľného rozvoja a finalizácie cieľov v oblasti udržateľného rozvoja v tomto roku, ako aj potreba zapojiť občiansku spoločnosť (alebo neštátne zúčastnené strany) do týchto rokovaní. Hoci uvedené ustanovenia sa vzťahujú na dohody o hospodárskom partnerstve, platia aj pre investičné dohody.

⁽¹⁾ ACP EU Meeting_Oct 2014_Final Declaration-EN (2).

1.4. Výbor zdôrazňuje, že každá investičná dohoda EÚ musí byť uzavretá v plnej súčinnosti s činnosťou otvorenej pracovnej skupiny, ktorá finalizuje komplexný súbor 17 cieľov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja v rámci prípravy na Parížsku konferenciu zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC COP 15), ako aj so súčasnými viacstrannými rokovacími o znížení cieľov na ekologický tovar.

1.4.1. Výbor už uviedol, že „na nájdenie spravodlivých, jednoduchých a účinných riešení“⁽²⁾ je potrebné lepšie pochopiť vzájomné interakcie medzi tromi rozmermi udržateľného rozvoja. Udržateľnosť však musí zohrávať kľúčovú úlohu v súčasných investičných rokovaniach EÚ s Čínou, aj preto, lebo sme pochopili, že kľúčovou požiadavkou v prípade Číny je ekologické, udržateľné investovanie prostredníctvom poskytovania odborných znalostí a dovozu technológií z EÚ.

1.5. Výbor s poľutovaním konštatuje, že úroveň celosvetových investícií sa od roku 2000 znížila najmenej o 5 %.

1.6. Zároveň konštatujeme, že súkromný sektor bude v prípade akejkoľvek investičnej dohody zohrávať kľúčovú úlohu, a to najmä vzhľadom na odhad konferencie Unctad⁽³⁾, podľa ktorého bude na investície počas sledovania cieľov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja potrebných 7 biliónov USD, pričom prinajmenšom tretinu tejto sumy bude musieť vložiť súkromný sektor. Otázka ochrany investícií má kľúčový význam, zaoberá sa ňou však iné súbežne pripravované stanovisko výboru. Výbor však potvrdzuje, že právo EÚ a ďalších štátov regulovať a sledovať legitímne ciele verejnej politiky (vrátane ochrany zdravia, bezpečnosti a životného prostredia) je na prvom mieste.

1.6.1. Výbor dôrazne odporúča, aby Komisia venovala osobitnú pozornosť podpore malých a stredných podnikov a ďalších odborných spoločností v oblasti investícií, ako aj v iných oblastiach. Tieto spoločnosti sú hlavnými inovátormi, čo je mimoriadne dôležité z hľadiska zachovania a rozvoja udržateľnosti. Predstavujú 99 % hospodárskej štruktúry v EÚ a tiež vytvárajú 70 – 80 % pracovných miest.

1.6.2. Vládne obstarávanie bude musieť podliehať investičnej dohode, rovnako ako verejno-súkromné partnerstvá, pričom vlády budú musieť spolupracovať so súkromným sektorom. Politika EHSV v oblasti verejno-súkromných partnerstiev bola predmetom stanoviska ECO/272 z 21. októbra 2010. Hoci sa v stanovisku vo všeobecnosti podporili verejno-súkromné partnerstvá, takisto sa v ňom poukazuje na určité obavy, ktoré sú naďalej veľmi relevantné. Výbor už tiež uviedol, že verejno-súkromné partnerstvá „sa môžu stať dôležitým nástrojom na uskutočňovanie rozvojových stratégií, za predpokladu, že budú správne nastavené a zainteresované strany budú navzájom komunikovať“⁽⁴⁾. Každá investičná dohoda preto musí umožniť verejné investície a verejno-súkromné partnerstvá. Obe musia zaručiť, že budú splnené ciele týkajúce sa trvalej udržateľnosti.

1.6.3. Výbor tiež odporúča, aby úloha sociálnej zodpovednosti podnikov bola ustanovená v kapitole o udržateľnom rozvoji každej investičnej dohody, vrátane odkazu na spoločensky zodpovedné investovanie, ako sú zásady zodpovedného investovania podporované OSN⁽⁵⁾. Takéto dohody by na tento účel mali povzbudzovať verejné a súkromné a finančné inštitúcie, aby dobrovoľne vyhlásili, že údaje týkajúce sa environmentálneho, sociálneho a správneho dosahu, známe ako kritériá ESG, boli zahrnuté do ich analýz a rozhodnutí o zodpovedných investíciách. Berieme na vedomie, že začiatkom roka 2015 má Komisia vydať nové oznámenie o sociálnej zodpovednosti podnikov, ale úplné vzájomné uznávanie širších medzinárodných usmernení oboma rokujúcimi stranami má zásadný význam. Patria medzi ne usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti⁽⁶⁾ a hlavné zásady OSN v oblasti podnikových a ľudských práv, ktoré sú v procese uplatňovania. Výbor zdôrazňuje, že akékoľvek opatrenia, či už na úrovni EÚ alebo na medzinárodnej úrovni, by nemali byť v rozpore s týmito usmerneniami, ani by ich nemali ohroziť.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 144.

⁽³⁾ Tlačová správa Unctad WIF, Ženeva, 14. októbra 2014.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 1.

⁽⁵⁾ Týmto otázkam by sa mohla podrobnejšie venovať pripravovaná informačná správa výboru.

⁽⁶⁾ Usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti, 2011.

2. Súvislosti

2.1. Investície prešli do právomoci EÚ podľa Lisabonskej zmluvy ako súčasť jej spoločnej obchodnej politiky, pričom úlohou EÚ je prispieť k „postupnému zrušovaniu obmedzení medzinárodného obchodu a k priamym zahraničným investíciám“⁽⁷⁾ (PZI). V zmluve sa tiež požaduje, aby všetky významné aspekty obchodu, investícií, rozvoja a rozšírenia boli užšie prepojené a aby fungovala vzájomná informovanosť, okrem iného aj v záujme zabezpečenia väčšej koordinácie.

2.2. Komisia v tom čase uverejnila svoje oznámenie „Na ceste ku komplexnej európskej medzinárodnej investičnej politike“⁽⁸⁾. V tomto oznámení, ktoré sa opiera o rozsudky Európskeho súdneho dvora, sa za PZI „všeobecne považujú všetky zahraničné investície, ktoré slúžia na vytvorenie trvalých a priamych vzťahov s podnikom, ktorému sa poskytuje kapitál na účel vykonávania ekonomickej činnosti“, alebo „kapitál prúdajúci od investora so sídlom v jednej krajine do podniku so sídlom v inej krajine“.

2.2.1. V stanovisku výboru⁽⁹⁾ sa v reakcii na toto oznámenie uvádza: „Osobitne vítame skutočnosť, že Komisia ... opätovne uistila o tom, že obchodná a investičná politika EÚ ‚musí byť v súlade‘ a musí byť zlučiteľná s hospodárskou politikou Únie a jej politikami v iných oblastiach, vrátane ‚ochrany životného prostredia, dôstojnej práce, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci‘ a politiky rozvoja“.

2.3. Motivácia k užšej integrácii jednotlivých aspektov vonkajšej politiky EÚ však nevznikla v tom období. Komisia vo svojom oznámení z roku 2006 „Globálna Európa“ uverejnenom v čase, keď rokovania o Rozvojovom programe z Dauhy (DDA) Svetovej obchodnej organizácie (WTO) prakticky stagnovali, uviedla, že je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa výhody liberalizácie obchodu „preniesli na občanov. Pri presadzovaní sociálnej spravodlivosti a súdržnosti na domácej pôde by sme sa mali snažiť podporovať naše hodnoty vrátane sociálnych a environmentálnych noriem a kultúrnej rozmanitosti na celom svete“⁽¹⁰⁾. Výbor vo svojej odpovedi na toto oznámenie opätovne vyzval na začlenenie kapitoly o udržateľnom rozvoji do každej ďalšej dohody o voľnom obchode spolu s aktívnou monitorovacou úlohou občianskej spoločnosti⁽¹¹⁾.

2.4. EÚ odvtedy uzatvorila značné množstvo obchodných dohôd, v ktorých výrazne figurovala kapitola o udržateľnom rozvoji. Počnúc dohodou medzi EÚ a Kóreou z roku 2010, teda prvou a dlhé roky jedinou dohodou o voľnom obchode, ktorú EÚ uzatvorila, takéto dohody zahŕňali aj ustanovenia o vytvorení spoločného mechanizmu občianskej spoločnosti na monitorovanie vykonávania týchto kapitol o udržateľnom rozvoji, a účinky týchto mechanizmov sa v súčasnosti začínajú prejavovať. Pravidelne zasadá fórum občianskej spoločnosti medzi EÚ a Kóreou a svoju činnosť začali aj poradné orgány v oblasti dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Strednou Amerikou, dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Kolumbiou/Peru a dohody o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Karibským fórom (CARIFORUM).

2.5. Podobné mechanizmy sú zahrnuté v nedávno podpísanej, ale zatiaľ neúčinnnej, prehĺbenej a komplexnej dohode o voľnom obchode s Ukrajinou, Gruzínskom a Moldavskom, ako aj v dohodách medzi EÚ a Kanadou (CETA) a EÚ a Singapurom, a takisto ich možno očakávať v prípade ostatných obchodných rokovaní EÚ, ktoré ešte len prebiehajú.

2.6. Investície predstavovali v týchto rokovaniach kľúčovú súčasť mandátu na rokovanie potom, ako investície prešli do právomoci EÚ, a to aj v prípade rokovaní o dohode CETA, ale najmä v rokovaniach o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve s USA. Mandát v prípade dohôd s Kóreou a ostatných dohôd o voľnom obchode, na ktorý sa odkazuje v bode 2.4 vyššie, bol schválený predtým, ako investície prešli do právomoci EÚ, investovanie sa však neskôr pridalo do mandátu v prípade Singapuru, a odvtedy sa schvaľuje samostatne.

2.7. Rokovania o nezávislej samostatnej investičnej dohode sa oficiálne začali na samite EÚ – Čína v novembri 2013 a pokračovali v marci 2014, keď sa o podobnej dohode začalo rokovať s Mjanmarskom. Ide o prvé „samostatné“ investičné rokovania EÚ v tom zmysle, že nie sú súčasťou širšieho rokovania o dohode o voľnom obchode⁽¹²⁾. Môžu tiež predstavovať zaujímavú alternatívu v prípadoch, keď rokovania EÚ o dohode o voľnom obchode podľa všetkého stratili všetku dynamiku, pričom pred ukrajinskou krízou sa diskutovalo aj o možných samostatných investičných rokovaniach medzi EÚ a Ruskom.

⁽⁷⁾ Článok 206 ZFEÚ.

⁽⁸⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Na ceste ku komplexnej európskej medzinárodnej investičnej politike KOM(2010) 343.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 150.

⁽¹⁰⁾ KOM(2006) 567 v konečnom znení, bod 3 ods. 1 písm. iii.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽¹²⁾ Niektorí by si želali rokovania o úplnej dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Čínou.

2.8. Toto stanovisko sa preto zameriava na možnú úlohu kapitoly o udržateľnom rozvoji v týchto samostatných investičných dohodách, ako aj na rozsah formálneho, aktívneho zapojenia občianskej spoločnosti.

3. Meniaca sa povaha investícií

3.1. Investovanie (ako jedna zo „singapurských otázok“ dohodnutých v roku 1966) malo byť pôvodne súčasťou viacstranných obchodných rokovaní WTO, ktoré sa začali v Dauhe, ale následne sa táto otázka presunula na ministerskú konferenciu WTO v Cancúne, ktorá sa konala v roku 2003. Pokus OECD začať rokovania o viacstrannej investičnej dohode sa v roku 1998 skončil neúspechom. Dohoda o investičných opatreniach vzťahujúcich sa na obchod, ktorá je výsledkom Uruguajského kola rokovaní WTO pred 20 rokmi, sa vzťahuje len na opatrenia týkajúce sa obchodu s tovarom, ale nezahŕňa služby alebo iné kľúčové oblasti, ktoré sa medzičasom rozvinuli.

3.2. Oddelenie obchodu a investícií je čoraz zložitejšie a vyžaduje si integrovaný prístup. PZI zohrávajú v globálnej obchodnej stratégii EÚ kľúčovú a čoraz väčšiu úlohu. Pre mnohých sa, v závislosti od komparatívnych nákladov na výrobu, ideálne miesto výroby nachádza čo možno najbližšie ku koncovému trhu, čo je mimoriadne dôležité vzhľadom na otváranie nových trhov, a to najmä v rýchlo sa rozvíjajúcich a iných rozvojových ekonomikách. Pre iných je dôležitá možnosť rýchlo presunúť získavanie zdrojov a výrobu z jednej krajiny do druhej, ako už bolo preukázané vzhľadom na rôznu mieru prijateľnosti pri využívaní biotechnológií.

3.2.1. Menové pohyby a meniace sa náklady ovplyvňujú aj dodávateľské reťazce, čo vedie k výkyvom a krátkodobým pohybom vo výrobe. Vysoké dovozné bariéry – kedysi pozitívne z hľadiska investovania – v súčasnosti pravdepodobne PZI skôr odradia.

3.2.2. Globálne dodávateľské a výrobné reťazce tiež môžu existovať vo viacerých krajinách – napríklad mobilný telefón určený pre Európu môže byť vyrobený v Číne, pričom moderná technológia na jeho výrobu bola dovezená z inej časti východnej Ázie. Pred vstupom Číny do WTO sa tieto výrobky do EÚ väčšinou dovážali priamo. V skutočnosti pochádza asi polovica čínskeho vývozu z podnikov vo vlastníctve zahraničných investorov, ktorí investovali v Číne – v odvetví elektroniky predstavuje podiel takýchto podnikov až 65 %.

3.2.3. V oznámení z roku 2010 sa tiež zdôrazňuje, že „prieskum súčasného ... výskumu v oblasti priamych zahraničných investícií a zamestnanosti ukazuje, že v súvislosti s investíciami do zahraničia nebol dosiaľ zistený žiadny merateľný negatívny vplyv na celkovú zamestnanosť“⁽¹³⁾, hoci sa v ňom pripúšťa, že „aj keď je celková bilancia pozitívna, negatívne účinky sa môžu samozrejme prejavíť na odvetvovom, geografickom a/alebo individuálnom základe“. Je pravdepodobnejšie, že to bude mať vplyv na osoby s nižšou kvalifikáciou.

3.3. Obchodné a investičné postupy sa vyvíjajú veľmi rýchlo. Napríklad internet prináša radikálnu zmenu s exponenciálnym rastom online nákupov tovaru na medzinárodnej úrovni, pričom za tieto nákupy sa platí online a následne je možné na internete sledovať konkrétnu zásielku s cieľom zabezpečiť sa, že tovar bol doručený. Zmeny vyvolané rastúcim využívaním služieb ako eBay/PayPal a podobných služieb (napríklad Alibaba) spôsobia revolúciu v oblasti obchodu a investovania. Informačné a komunikačné technológie už sú v PZI hlavným faktorom.

3.3.1. Tento vývoj je obrovskou príležitosťou pre malé a stredné podniky a iné odbornejšie spoločnosti, pretože im aj miestnym podnikom poskytne prístup na trhy, ktoré boli doteraz neprístupné, najmä pre malé a stredné podniky so sídlom v odľahlejších oblastiach. To by mohlo znamenať významnú podporu pre malé a stredné podniky, ktoré investujú v zahraničí, a pri vytváraní miestnych pracovných príležitostí. Keďže malé a stredné podniky tvoria 99 % hospodárskej štruktúry v EÚ, sú hlavnou hybnou silou inovácií, ktoré majú zásadný význam z hľadiska zachovania a rozvoja udržateľnosti, a vytvárajú 70 – 80 % pracovných miest, Európsky hospodársky a sociálny výbor vyzýva Komisiu, aby venovala osobitnú pozornosť podpore takýchto podnikov v oblasti investícií aj iných oblastiach.

⁽¹³⁾ Dosah priamych zahraničných investícií EÚ do zahraničia (Impact of EU outward FDI), 2010, Copenhagen Economics.

4. Samostatné investičné dohody

4.1. Dve súbežné „samostatné“ investičné rokovania EÚ s Čínou a Mjanmarskom budú veľmi odlišné, hoci v našom chápaní sú základné mandáty podobné. S Čínou majú individuálnu dvojstrannú investičnú dohodu uzatvorenú všetky členské štáty EÚ (s výnimkou Írska), zatiaľ čo s Mjanmarskom nemá takúto dohodu žiadny štát. V prípade Číny sú ústrednou zložkou rokovaní problémy s prístupom na trh, v prípade Mjanmarska sa rokuje iba o ochrane investorov. Po dlhej izolácii chce mjanmarská vláda v súčasnosti prilákať a podporiť zahraničné investície.

4.2. Čína a Mjanmarsko sú z hľadiska rozvoja úplnými protikladmi. Čína je veľmocou, ktorá je v súčasnosti začlenená do svetového obchodného systému, zatiaľ čo Mjanmarsko sa pomaly dostáva z nútenej aj dobrovoľnej izolácie, ktorá trvala niekoľko desaťročí. V Mjanmarsku bude potrebné vybudovať kapacity. Čína tento problém nemá. Objem celkového obchodu s tovarom medzi EÚ a Mjanmarskom v roku 2013 predstavoval 533 miliónov EUR, kým objem obchodu medzi EÚ a Čínou predstavoval 428 miliárd EUR (a v oblasti služieb ďalších 49,9 miliardy EUR v roku 2012) ⁽¹⁴⁾.

4.2.1. V roku 2012 však prílev zahraničných investícií EÚ do Číny predstavoval iba 15,5 miliardy EUR (5,3 miliardy EUR v roku 2009), zatiaľ čo čínske investície do EÚ predstavovali len 7,6 miliardy EUR (0,3 miliardy EUR v roku 2009) ⁽¹⁵⁾, resp. iba približne 2,6 % investícií do EÚ v tom roku. Tieto hodnoty sú veľmi nízke, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že v porovnaní s takmer 30 % investícií do USA idú do Číny necelé 2 % PZI EÚ (hoci táto hodnota predstavuje asi 20 % všetkých PZI do Číny). Na druhej strane, podiel Číny na celkových PZI v EÚ predstavuje necelých 0,7 % (tento údaj môže zahŕňať aj nepriame investície cez Hongkong alebo iné oblasti), zatiaľ čo v USA je tento podiel na úrovni 21 %.

4.2.2. Každé rokovanie o investičnej dohode sa bude vyznačovať vlastnými charakteristikami. V prípade Mjanmarska bude potrebné stanoviť zásady a normy s cieľom vytvoriť a podporiť zahraničné investície, zatiaľ čo v prípade Číny sa uvažuje o oveľa ambicioznejšej dohode. V každom prípade bude však veľkú časť investícií, ktoré budú nasledovať, realizovať úplne alebo čiastočne súkromný sektor.

4.3. Kľúčovou oblasťou pôsobnosti zmluvných strán investičnej dohody bude uľahčovať investície prostredníctvom poskytovania potrebnej a udržateľnej infraštruktúry. Vlády sú zodpovedné za poskytnutie pevného právneho základu pre infraštruktúru, či už na regionálnej úrovni alebo s cieľom zabezpečiť účinnú a efektívnu energetickú, vodnú a dopravnú sieť, a to prostredníctvom poskytnutia účinných systematických základov pre takéto siete. Energetické a vodné siete a rozvody si vyžadujú komplexný návrh a ich úplné zavedenie môže trvať desaťročie alebo aj dlhšie. Regulačné prostredie je tiež nutné plánovať v dlhodobom horizonte. Unctad ⁽¹⁶⁾ odhaduje, že na investície v priebehu sledovania cieľov trvalo udržateľného rozvoja vrátane budovania nových miest a prevádzky škôl, nemocníc a ciest bude potrebných 7 biliónov USD, pričom aspoň tretina tejto sumy bude pochádzať od súkromného sektora.

4.4. Uľahčenie verejno-súkromných partnerstiev bude mať v tejto oblasti zásadný význam. V každej investičnej dohode je potrebné zabezpečiť, aby právne prostredie uľahčovalo prílev zahraničných investícií do oblasti vládneho obstarávania a verejno-súkromných partnerstiev a aby bola takáto dohoda založená na dlhodobej predvídateľnosti a udržateľnosti. Takisto spoločnosti musia plánovať v dlhodobom horizonte, najmä ak majú byť investície úspešné. Nesplnenie podmienok jednou alebo druhou stranou neprinesie prospech nikomu. Významní aktéri z vládneho a súkromného sektora budú musieť vybudovať nové synergie a naučiť sa novým formám zapojenia. Kľúčovú úlohu by tu mala zohrať aj účasť občianskej spoločnosti, a to najmä na úrovni sociálnych partnerov.

4.5. Hlavným prínosom takejto dohody pre Čínu je nahradenie a aktualizácia 27 dvojstranných investičných dohôd s jednotlivými členskými štátmi jednou dohodou. Namiesto toho, aby EÚ tieto dohody iba konsolidovala (ako to urobila v prípade dohody s Kanadou), sa musí usilovať o dosiahnutie dohody novej generácie na vysokej úrovni. Rovnako ako v prípade prístupu na trh sa tieto rokovania týkajú viacerých širších otázok vrátane vládneho obstarávania, politiky hospodárskej súťaže, úlohy štátnych podnikov a prístupu do odvetví, ktoré boli doteraz neprístupné, ako aj otázok týkajúcich sa trvalo udržateľného rozvoja.

4.5.1. Je nevyhnutné, aby investičná dohoda medzi EÚ a Čínou znamenala pridanú hodnotu. Tá by mala viesť k zintenzívneniu politického dialógu, ako aj vyššej úrovni integrácie a technologickej výmeny.

⁽¹⁴⁾ Údaje GR pre obchod.

⁽¹⁵⁾ Údaje Komisie.

⁽¹⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

4.5.2. Výbor berie na vedomie súbor investičných zásad, na ktorých sa EÚ a USA dohodli v roku 2012⁽¹⁷⁾. V týchto zásadách sa zdôrazňuje zásadný význam budovania a udržiavania otvorenej a stabilnej investičnej klímy a politiky, ktoré prispievajú k udržateľnému hospodárskemu rozvoju a rastu, vytváraniu pracovných miest, zvyšovaniu produktivity, technologickým inováciám a ku konkurencieschopnosti.

4.6. Všeobecná potreba kapitoly o udržateľnom rozvoji v investičnej dohode s Čínou je však zrejma, najmä v súvislosti s kľúčovou požiadavkou na ekologické a udržateľné investície v Číne. Väčšina pozorovateľov vidí hlavný dôvod záujmu Číny o takúto dohodu v jej potrebe investícií a technického know-how z EÚ pri rozširovaní existujúcich miest pri súčasnom zabezpečení maximálnej udržateľnosti a pri budovaní nových udržateľných miest po celej Číne. Čína si uvedomila chyby nielen v rozvinutom svete, kde sa vnútorné mestá stali synonymom devastácie, ale aj rozrastanie spôsobené veľmi rýchlym, neplánovaným, nekontrolovaným rastom miest najmä v rýchlo sa rozvíjajúcich ekonomikách. Rast urbanizácie v Číne je exponenciálny: už viac ako 50 % Číňanov žije v mestách, čo je úroveň, ktorá bola len pred pár rokmi nemysliteľná. Napríklad v Šen-čene, meste, ktoré pred 40 rokmi neexistovalo, populácia v desaťročí do roku 2010 vzrástla štvornásobne, a to na vyše 10 miliónov ľudí. Číňania sú odhodlaní zabrániť čo najväčšiemu počtu problémov, ktoré boli zistené v iných oblastiach.

5. Úloha trvalo udržateľného rozvoja v rokovaní o investíciách

5.1. Výbor víta záväzok Komisie zahrnúť „udržateľný rozvoj“ do investičných dohôd. Každá osobitná kapitola o udržateľnom rozvoji bude vychádzať zo zásad stanovených v prvej takejto kapitole, v kapitole 13 dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Kórejskou republikou z roku 2010⁽¹⁸⁾, ktoré sa neskôr rozpracovali, a to najmä v najnovších dohodách o hospodárskom partnerstve a dohodách so Singapurom a Kanadou (zatiaľ neratifikovaných). Takisto bude potrebná osobitná úprava investovania, v ktorej sa v neposlednom rade bude klásť dôraz na zodpovedné investovanie, väčšiu transparentnosť, energetickú účinnosť, podporu environmentálnych služieb a ďalšie významné faktory.

5.1.1. Výbor tiež víta záväzky, ktoré prijala Európska komisia aj Rada s cieľom zabezpečiť, že investičná politika nezasahuje do žiadneho konkrétneho aspektu udržateľného rozvoja.

5.2. Z prílohy 13 dohody medzi EÚ a Kóreou jasne vyplýva, že v záujme dosiahnutia cieľa kapitoly o udržateľnom rozvoji budú strany spolupracovať pri výmene názorov o „pozitívnych a negatívnych vplyvoch“ dohody, ako aj „na medzinárodných fórach zodpovedných za sociálne a environmentálne aspekty obchodu a trvalo udržateľného rozvoja“ vrátane WTO, MOP, UNEP a viacstranných dohôd o životnom prostredí. Akékoľvek aktualizácie tejto dohody by mali zahŕňať najnovšie dôležité iniciatívy Svetovej banky, FAO a ďalšie iniciatívy.

5.2.1. Z článku 13.4 tejto dohody jasne vyplýva, že sa zohľadnia všetky kľúčové sociálne dohovory (viacstranné pracovné normy a dohody), a z článku 13.5 vyplýva to isté pre viacstranné dohody v oblasti životného prostredia. V článku 13.6 sa osobitne odkazuje na PZI do environmentálneho tovaru a environmentálnych služieb „vrátane environmentálnych technológií, udržateľnej obnoviteľnej energie, energeticky účinných výrobkov a služieb a tovaru s environmentálnym označením“.

5.2.2. Veľký význam má aj článok 13.7, ktorým sa má zabrániť akémukoľvek oslabeniu alebo obmedzeniu zákonov na podporu investícií, a článok 13.9, ktorý sa týka transparentnosti.

5.2.3. Hoci každá uzatváraná dohoda bude mať konkrétny vplyv, konzistentný prístup s ľahko rozpoznateľným a prijateľným formátom má zásadný význam.

5.2.4. Formálny mechanizmus dialógu o udržateľnom rozvoji podobný tomu, ktorý je stanovený v kapitole 13/prílohe 13 dohody s Kóreou, bude rovnako dôležitý ako v prípade úplnej dohody o voľnom obchode. V prípade Mjanmarska bude mať zásadný význam možnosť diskusie o vykonávaní dohovorov MOP: v rokoch 1997 a 2013 bola pozastavená účasť Mjanmarska na všeobecnom systéme preferencií EÚ a iniciatíve „Všetko okrem zbraní“ v dôsledku porušenia zásad Dohovoru MOP o nútenej práci.

5.2.5. V prípade Číny by kapitola o trvalo udržateľnom rozvoji a konkrétne diskusné fórum malo vychádzať z existujúceho dialógu medzi EÚ a Čínou v oblasti zamestnanosti a sociálnej politiky a dialógu medzi EÚ a Čínou v oblasti politiky životného prostredia, ktorý sa vedie od roku 2005, najnovšie prostredníctvom spoločného vyhlásenia o prehĺbenom dialógu o politike ochrany životného prostredia a ekologickom raste z roku 2012. Tento dialóg by sa mal zameriavať na znečistenie vody a ovzdušia, nakladanie s odpadom a lesné hospodárstvo.

⁽¹⁷⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/149331.htm>

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ L 127, 14.5.2011, s. 62.

5.2.6. V každej kapitole o trvalo udržateľnom rozvoji bude potrebné pozorne sa zamerať na posilnenie úlohy, ktorú v investovaní zohráva súkromný sektor. Povinnosti investorov budú kľúčové a vyvažovať ich bude plne zodpovedajúca forma ochrany investorov. Je potrebné zohľadniť povinnosti investorov týkajúce sa požiadaviek na udržateľný rozvoj vrátane sociálne zodpovedného investovania, pretože ich cieľom je podpora a zachovanie ich celkovej konkurencieschopnosti. Pre niektorých bude podpora udržateľného rozvoja primárnym účelom ich investície, ale pre ostatných bude tento cieľ vedľajší. Rokujúce strany majú uľahčiť investície, ale nemôžu diktovať, aké investície sa uskutočnia. Účinná investičná stratégia EÚ má však zásadnú úlohu pri udržiavaní konkurencieschopnosti EÚ v čase rýchlych hospodárskych zmien a výrazného presúvania relatívnej hospodárskej sily na celom svete, najmä investícií odbornejších spoločností a malých a stredných podnikov, ktoré sú primárnymi zdrojmi inovácií.

5.2.7. V článku 13.6.2 dohody s Kóreou sa odkazuje na spravodlivý a etický obchod s tovarom a tiež na režimy „týkajúce sa sociálnej zodpovednosti podnikov“. V prílohe 13 sa tiež ustanovuje „výmena informácií a spolupráca“ v týchto oblastiach vrátane „účinného vykonávania a naplňovania medzinárodne dohodnutých usmernení“. Výbor dôrazne odporúča, aby sa tento prístup rozšíril na investičné dohody. Úloha sociálnej zodpovednosti podnikov v investičnej dohode bude mať zásadný význam.

5.2.8. Takýto mechanizmus by bol veľmi cenný pri riešení problémov v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov spolu s našimi investičnými partnermi. Mal by sa v ňom klásť dôraz na kultúrne porozumenie, presadzovanie transparentnosti a etického prístupu a boj proti korupcii. Začlenenie preferencií spotrebiteľov bude hospodárskym prínosom, rovnako ako napríklad podpora účinnejších, čistejších energií. Zvyšovanie informovanosti, výmena osvedčených postupov a konštruktívna spolupráca medzi podnikmi a zainteresovanými stranami majú kľúčový význam, rovnako ako budovanie kapacít pre malé a stredné podniky, ktoré znášajú neúmerne vysoké náklady. Lahko sa môže stať, že čínske investície v zahraničí nebudú úspešné z dôvodu nedostatočného pochopenia požiadaviek, ktoré sa na tieto investície vzťahujú. Podpora užšieho vzťahu medzi investormi, spoločenskými potrebami, a teda aj preferenciami spotrebiteľov by bola cennou službou pre všetky strany.

5.2.9. Európska komisia vymedzuje sociálnu zodpovednosť podnikov ako „zodpovednosť podnikov za svoje vplyvy na spoločnosť“. Motorom sociálnej zodpovednosti podnikov sú samotné podniky, tvoria ju dobrovoľné iniciatívy a presahuje rámec právnych predpisov. Predstavuje tvorbu novej hodnoty prostredníctvom inovácií. Sociálna zodpovednosť podnikov sa týka hospodárskych, sociálnych a ekologických aspektov, konzultovania všetkých príslušných zúčastnených strán, je však dôležité umožniť flexibilný a rôznorodý prístup. Nemôže vyhovovať všetkým rámcom: každý podnik má svoju vlastnú identitu. Postupy sociálnej zodpovednosti podnikov sa preto značne líšia, ale ak sa správne uplatnia, sú cenným nástrojom vytvárania nových podnikateľských príležitostí a zvyšovania konkurencieschopnosti spoločnosti.

5.2.10. V blízkej budúcnosti sa očakáva nové oznámenie Komisie o sociálnej zodpovednosti podnikov. Medzi kľúčové usmernenia, na ktoré sa v ňom bude odkazovať, patria usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti⁽¹⁹⁾ a hlavné zásady OSN v oblasti podnikových a ľudských práv, ktoré sú momentálne v procese uplatňovania. Je dôležité, aby žiadne opatrenie na úrovni EÚ alebo na medzinárodnej úrovni nebolo v rozpore s týmito usmerneniami ani ich neohrozilo. Je tiež dôležité pripomenúť, že hoci štáty majú povinnosť chrániť a uplatňovať ľudské práva, povinnosťou spoločností je tieto práva rešpektovať.

6. Úloha občianskej spoločnosti

6.1. Úloha občianskej spoločnosti spočíva v spájaní vlády a súkromného sektora a neustálom zapájaní sa a monitorovaní. Otázka priameho zapojenia občianskej spoločnosti vrátane priameho monitorovania akejkoľvek investičnej dohody s aktívnou účasťou štátnych aj neštátnych zúčastnených strán si však v prípade jednotlivých krajín bude vyžadovať rôzne riešenia založené na existujúcej úrovni dialógu v rámci spoločnosti a porozumenia medzi jednotlivými sociálnymi skupinami.

6.2. V dohode medzi EÚ a Kóreou sa stanovuje niekoľko mechanizmov dialógu medzi týmito dvoma stranami. Fórum občianskej spoločnosti podáva správy Výboru pre obchod a udržateľný rozvoj, kde sú zastúpené vlády oboch strán. V prípade investičných dohôd sa počíta iba s jedným takýmto výborom – nemusí byť vždy vhodné diskutovať o otázkach investovania na tejto úrovni, najmä v prípade, keď si jedna strana nebude želať, aby sa o investovaní diskutovalo na politickej či diplomatickej úrovni. Možno bude potrebné vytvoriť pre fórum občianskej spoločnosti nový mechanizmus.

⁽¹⁹⁾ Usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti, 2011.

6.3. V krajinách, ako je Čína alebo Mjanmarsko, môže prevládať veľmi odlišné, konzervatívnejšie vnímanie občianskej spoločnosti, takže presvedčanie o zásade účasti subjektov občianskej spoločnosti v akomkoľvek kontrolnom orgáne si bude vyžadovať oveľa väčšie úsilie. Čína uzatvorila partnerstvo v niekoľkých afrických krajinách, ktoré sa zameriavajú na investície výlučne z obchodného hľadiska, a nie z hľadiska podpory rozvoja. Tieto existujúce konzultačné mechanizmy nie je ľahké nahradiť mechanizmami EÚ, ale každý prehĺbujúci sa dialóg medzi všetkými príslušnými subjektmi by bol veľmi dôležitým doplnením dohody. Pre EÚ zasa sociálny a občiansky dialóg predstavuje základ jej sociálneho modelu, keďže ho zastrešila inštitucionálnym rámcom.

6.3.1. Výbor by sa mal zapojiť do hľadania riešení. Odporúčame preto rozšírenie zásady okrúhleho stola medzi EÚ a Čínou, na ktorom je rovnako zastúpený výbor a Hospodárska a sociálna rada Číny, alebo iný mechanizmus dialógu prispôbený konkrétnym sociálnym podmienkam príslušnej krajiny ako najlepšie možné riešenie.

6.3.2. Vhodné riešenie možno prípadne nájsť aj s využitím značných skúseností Komisie s programami budovania kapacít v oblasti obchodu a otázkach súvisiacich s obchodom. Napríklad programy s účasťou ministerstiev tretích krajín s cieľom vykonávať pravidlá WTO mali zložku venovanú občianskej spoločnosti vrátane federácií zamestnávateľov a odborov, pričom tieto subjekty pri uskutočňovaní týchto programov spolupracovali s orgánmi OSN (napr. MOP, Unctad, UNIDO). Úloha sociálnych partnerov bude tiež dôležitá, a to aj vzhľadom na vysoký podiel celkových investícií, do ktorých sú zapojené podniky a spoločnosti.

V Bruseli 19. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

506. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 18. A 19. MARCA 2015

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Investičný plán pre Európu“

[COM(2014) 903 final]

a „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom fonde pre strategické investície a o zmene nariadení (EÚ) č. 1291/2013 a (EÚ) č. 1316/2013“

[COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)]

(2015/C 268/05)

Spravodajca: Michael SMYTH

Európska komisia (19. decembra 2014), Európsky parlament (28. januára 2015) a Rada Európskej únie (3. marca 2015) sa podľa článku 172, 173, 175, 182 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Investičný plán pre Európu“

[COM(2014) 903 final]

a

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom fonde pre strategické investície a o zmene nariadení (EÚ) č. 1291/2013 a (EÚ) č. 1316/2013“

[COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)].

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 19. marca 2015) prijal 200 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a odporúčania

1.1. EHSV víta Investičný plán pre Európu a oceňuje, že sa prestáva klásť dôraz na úsporné opatrenia a fiškálnu konsolidáciu. Komisia teraz uznáva, že chýbajú investície a klesol agregátny dopyt a že finančný sektor stále nie je schopný naplno zohrávať svoju úlohu pri oživení rastu.

1.2. Investičný plán je krokom správnym smerom, avšak nevenuje sa v ňom pozornosť viacerým vážnym otázkam týkajúcim sa jeho rozsahu v porovnaní s obrovskými investičnými potrebami Európy, očakávanej vysokej miery pákového efektu, potenciálneho prílevu vhodných investičných projektov, zapojenia malých a stredných podnikov s osobitným dôrazom na mikropodniky a malé podniky a časového rozvrhnutia plánu.

1.3. Je neisté, či bude možné vytvoriť súbor projektov, ktoré ponúkajú návratnosť a priťahujú inštitucionálnych investorov. EHSV ľutuje, že Komisia v predkladanom návrhu neimplementovala zásady vlastného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013⁽¹⁾ (článok 5), ktoré sú ďalej rozvinuté v delegovanom nariadení Komisie (EÚ) č. 240/2014⁽²⁾, a dôrazne odporúča, aby boli do rozhodovacieho procesu na národnej úrovni zapojení sociálni partneri a organizovaná občianska spoločnosť. Negatívny dosah toho, že zainteresované strany neboli zapojené do prípravy návrhov je už teraz zjavný v decembrovom zozname potenciálnych projektov.

1.4. Je potrebné venovať oveľa väčšiu pozornosť vytváraniu motivujúceho a predvídateľného investičného prostredia. Bez dôvery investorov, zlepšovania regulačných právnych predpisov a primeraných nákladov na podnikanie v EÚ existuje len malá nádej, že sa podarí obnoviť aspoň mierny rast a že vzniknú potrebné nové pracovné miesta.

1.5. V pláne sa navrhuje, aby sa príspevky členských štátov do Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI) nezahrňali do výpočtu rozpočtového deficitu, a to treba privítať. Komisia by mala vysvetliť, prečo sa priebežné strategické verejné výdavky na infraštruktúru neposudzujú rovnako. Aký je rozdiel medzi priaznivým posudzovaním príspevkov členských štátov na produktívne investície v rámci EFSI a tzv. zlatým pravidlom v plnom rozsahu?

1.6. EHSV je presvedčený, že je načas uznať, že Európa potrebuje podporovaný program verejného a súkromného investovania, aby sa opäť dosahoval rast a obnovili pracovné miesta a prosperita. Strategické verejné investície, s ktorými sa napríklad počíta v pláne a ktoré sú oporou súčasného a budúceho hospodárskeho rozvoja, by sa mali stimulovať priaznivejším európskym fiškálnym rámcom. EHSV vyzýva Komisiu, aby začala diskusiu o náležite formulovanom fiškálnom pravidle pre Európu, pričom treba v plnej miere zohľadniť mnohé ťažkosti v súvislosti s jeho zadefinovaním a vytvorením vhodných podmienok.

1.7. EHSV vyzýva Komisiu, aby zohľadnila odporúčania MOP týkajúce sa zameriavania na projekty z regiónov s najvyššou mierou nezamestnanosti, a to za aktívnej účasti národných sociálnych partnerov a zainteresovaných strán. Odporúča, aby sa pri identifikácii a posudzovaní potenciálnych projektov zohľadnili priority makroregionálnych stratégií.

2. Súvislosti

2.1. Úroveň investícií v Európe poklesla od predkrízového maxima o 15 %. Zároveň je v celej Európe vysoká úroveň miery úspor, súvahy podnikov vykazujú vysokú likviditu a inštitucionálni investori sa topia v peniazoch, pričom rozpočty väčšiny členských štátov sú buď úplne pod tlakom, alebo sa znižujú.

2.2. Táto nízka úroveň investícií je o to menej prijateľná, že náklady na kapitál sú nominálne a reálne na najnižšej možnej úrovni. Trhy, na ktorých by sa mal stretávať dopyt po investíciách s ponukou investičného financovania, zjavne v celej Európe riadne nefungujú. Investorskej obci chýba viera v hospodárske prostredie. Neistota vážne ovplyvňuje podnikateľskú dôveru. Cieľom tretieho piliera plánu je zaoberať sa reformou právnych predpisov a v celej Európe zjednodušiť rámec investovania. Nebude sa to dať ľahko dosiahnuť.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 74, 14.3.2014, s. 1.

2.3. Čo je podstatou Investičného plánu pre Európu? Plán spočíva na troch pilieroch:

- vytvorenie zvláštneho Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI) zabezpečeného 21 miliardami EUR z rozpočtu EÚ a rezerv EIB, ktorý môže podľa predpokladov Komisie pákovým efektom zmobilizovať za tri roky ďalších 294 miliárd EUR investičných finančných prostriedkov,
- súbor strategických investičných projektov podporovaných špecializovaným investičným centrom technickej pomoci,
- odstránenie investičných prekážok a zlepšenie právnych predpisov.

2.4. EFSI sa podobá účelovému subjektu (special purpose vehicle – SPV) vytvorenému v EIB, ktorý má preberať rizikovejšie investície než iné časti banky, čím sa zabezpečí AAA rating EIB. EFSI je z tohto hľadiska inováciou. Taktiež predstavuje významnú odchýlku od zaužívaných praxí tým, že sa prostriedky z rozpočtu EÚ budú používať ako záruka alebo poisťka na zmiernenie prípadných strát pri investíciách EFSI.

2.5. Pokiaľ ide o pákový efekt, úvodné zárodkové financovanie vo výške 21 miliárd umožní EIB, aby použitím svojho zvyčajného podnikateľského modelu požičala 63 miliárd. Komisia predpokladá, že EFSI potom požiada súkromný sektor a iných investorov o vhodné projekty a potenciálne tak uvoľní kapitálové investície v celkovej výške 315 miliárd EUR. Kľúčom k tejto mobilizácii prostriedkov pákovým efektom je, že EFSI poskytne Európskej investičnej banke ochranu pred rizikami, čím jej umožní investovať do rizikovejších projektov.

2.6. Výbor berie na vedomie skutočnosť, že Komisia správne poukazuje na to, že je potrebné odstrániť obchodné prekážky. Plánované finančné zdroje sa sotva rovnajú priemernej ročnej investičnej medzere oproti miere zdravých investícií, a teda takéto dodatočné investície by boli potrebné každoročne. Obchodné prostredie musí byť omnoho motivujúcejšie, ak má táto iniciatíva splniť svoj cieľ. Napr.:

- lepšia regulácia a predvídateľnosť regulačného prostredia, ktoré podporuje dlhodobé rozhodnutia, sú absolútne nevyhnutnými podmienkami,
- náklady na podnikanie v Európe sú príliš vysoké, a preto je dôležité zaoberať sa okrem iných faktorov aj otázkou vysokých cien energie,
- ak má byť EÚ miestom, odkiaľ majú podniky najlepší prístup k celosvetovým trhom, musí sa uplatňovať ambiciózne obchodná politika EÚ.

3. Pripomienky k Investičnému plánu pre Európu

3.1. Prvotná reakcia na Investičný plán pre Európu síce bola priaznivá, ale potom sa proti nemu ozvali viaceré kritické hlasy. Niektorí pripomienkujúci boli jednoznačne negatívni, iní plán privítali, ale poukázali na niektoré jeho slabosti. Mnohé negatívne pripomienky pramenia z nepochopenia súčasného kontextu plánu. Ideálne by bolo, keby sa komplexný európsky investičný plán opieral o verejne financované strategické projekty, ktorých cieľom by bolo oživiť rast a tvorbu pracovných miest.

3.2. Jednou z hlavných kritikí plánu je to, že je vzhľadom na rozsah chýbajúcich investícií v Európe príliš malý. Podľa plánu sa očakáva multiplikačný účinok 1: 15. Niektorí kritici tvrdia, že takýto mobilizačný účinok jednoducho nie je dôveryhodný⁽³⁾. Komisia očakáva, že úvodných 21 miliárd EUR bude mať dvojaký mobilizačný účinok: po prvé na dlhohpisové financovanie súkromného sektora, ktorým sa zväčší veľkosť EFSI, a po druhé, keď budú projekty podporované kapitálom z EFSI, ktorý potom priláka ďalšie súkromné investície. Očakávaný multiplikačný účinok je nepochybne veľmi veľký, ale podľa Komisie spadá do rozsahu súčasného mobilizačného účinku historicky dosahovaného EIB. Napriek rizikovejšej povahe projektov, ktoré sa majú z EFSI financovať, by sa skutočnosťou, že fond bude mať svoje sídlo v rámci EIB a táto ho bude aj riadiť, malo zabezpečiť, že tento mobilizačný účinok bude pravdepodobne dosť veľký.

3.3. Pri väčších infraštruktúrnych projektoch a hlavne cezhraničných projektoch môže počiatočná fáza pre politické, ekologické a regulačné prekážky alebo aj len pre odmietavý postoj „nie na mojom dvore“ (NIMBY)⁽⁴⁾ trvať niekoľko rokov. S týmito prekážkami súvisia dva ďalšie problémy. Po prvé, či bude v zozname dostatočný počet veľkých infraštruktúrnych projektov, ktoré budú aj strategické, aj prítlačivé pre investorov. Po druhé investícia 315 miliárd EUR počas troch rokov predstavuje okolo 100 miliárd EUR ročne, čo je o 40 % viac, než je súčasná úroveň investovania EÚ, a to sa javí ako neuskutočniteľné. Tieto kritiky majú opodstatnenie do určitej miery. Okolo 25 % financovania EFSI (75 miliárd EUR) bude zameraných na malé a stredné podniky (MSP) a spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou a tieto prostriedky by sa mali pomerne rýchlo dávať k dispozícii. Zostávajúce investičné prostriedky fondu sa budú vyčleňovať na tie druhy projektov, ktoré sa uvádzajú v správe pracovnej skupiny pre investície v EÚ. Keď sa pozrieme na tento komplexný zoznam, mohli by sme povedať, že je v ňom celá sada projektov v energetike a doprave, v oblasti inovácií a digitálnej sfére, ktoré majú podstatný potenciál a mohli by získať podporu z EFSI.

3.4. Hlavnou kritikou investičného plánu je, že jeho vplyv bude strednodobý až dlhodobý, pričom potrebný je krátkodobejší investičný program podobný programu európskeho hospodárskeho oživenia počas nedávnej recesie. Rozpočtové dôsledky tohto prístupu by sa mohli zvládať v rámci pružnejších rozpočtových rámcov členských štátov a o tejto problematike je zmienka v časti 4 tohto stanoviska.

3.5. Otázna je aj kapacita EIB zvládnuť takýchto ambiciózný fond. Pokiaľ ide o financovanie MSP, a najmä mikropodnikov a malých podnikov, a spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou, EIB nebude mať dostatočné personálne kapacity na to, aby sa takýmto spoločnostiam venovala priamo. Preto sa bude musieť viac spoliehať na výber takýchto spoločností komerčnými bankami a poskytovať im pomerne lacné financovanie. Rizikom pritom je, že banky si vyberú tých podnikateľských zákazníkov, ktorých najviac uprednostňujú a ktorých by aj tak financovali, takže vznikne kontrafaktualita (tzv. náklady mŕtvej váhy). EHSV žiada, aby sa tomu predišlo. To sa dá dosiahnuť okrem iného dialógom so zastupiteľskými organizáciami MSP.

3.6. Jedným možným riešením tohto rizika je dať agentúram regionálneho rozvoja a podnikateľským združeniam významnejšiu úlohu pri určovaní, ktoré mikropodniky, MSP a spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou by mal fond podporovať. Tieto agentúry a združenia majú zvyčajne lepšie poznatky o malých podnikoch, majú k nim bližšie a môžu účinne prispieť k posúdeniu rizík. Hoci EHSV uznáva, že môžu vzniknúť určité morálne pochybnosti, už dávnejšie žiadal o takýto prístup a je presvedčený, že by mohlo ísť o účinné opatrenie pri uplatňovaní investičného plánu⁽⁵⁾.

3.7. Investičný plán pre Európu sa často porovnáva s iniciatívou na podporu rastu, ktorá bola spustená v roku 2012⁽⁶⁾. Súčasťou iniciatívy na podporu rastu bol balík financovania vo výške 120 miliárd EUR získaných z prerozdelených rozpočtových prostriedkov, avšak veľmi málo z tejto iniciatívy sa splnilo. Táto kritika je oprávnená a je jasné, že uplatňovanie plánu musí byť transparentné a riadne sa o ňom musí informovať. EHSV víta skutočnosť, že Európsky parlament a Rada budú podrobne monitorovať plán aj EFSI. EHSV by počas nasledujúcich troch rokov takisto mal zohrávať svoju úlohu v demokratickej kontrole vykonávania plánu.

⁽³⁾ Príklad: *Europe's Great Alchemist*, The Economist, 29. novembra 2014; Daniel Gros, *The Juncker Plan: From EUR 21 to EUR 315 billion, through smoke and mirrors*, CEPS, 27. novembra 2014.

⁽⁴⁾ NIMBY je skratka výroku „Not in my backyard“.

⁽⁵⁾ Pozri napríklad stanovisko EHSV na tému „Financovanie podnikov: prieskum alternatívnych mechanizmov ponuky financovania“ (Ú. v. EÚ C 451, 16.12.2014, s. 20).

⁽⁶⁾ CEPS, november 2014, s. 2.

3.8. Treba vysloviť poľutovanie nad tým, že Európska komisia nemá ani finančné zdroje, ani politickú podporu na to, aby zhromaždila podstatné dodatočné zdroje na rozbehnutie európskeho investičného plánu v plnom rozsahu. Toto konkrétne rozpočtové obmedzenie sa javí ako úplne stiesňujúce. V situácii, keď je v rozpočte EÚ k dispozícii veľmi málo peňazí, sa dá to, čo sa navrhuje v Investičnom pláne, pre Európu považovať za prijateľné.

3.9. Komisia tvrdí, že plán predstavuje skutočný doplnok k iným štrukturálnym politickým opatreniam, pretože EFSI vstúpi do hry až vtedy, keď alternatívne zdroje financovania nebudú dostupné. Okrem toho sa tvrdí, že EFSI bude doplnkom iných investičných prostriedkov EIB, pretože môže pohlcovať väčšie riziká. EFSI bude tiež pružnejší, pokiaľ ide o finančné nástroje, ktoré používa. Mohli by medzi ne patriť kapitálové a kvázikapitálové účasti, rizikový kapitál, dlhové financovanie alebo záruky na zabezpečenie pôžičiek. EFSI bude podľa možnosti fungovať v spolupráci s národnými podpornými bankami. Komisia tiež navrhuje, aby sa plán podporil vytvorením európskych dlhodobých investičných fondov (EDIF) a krokmi na vytvorenie nových sekuritizačných trhov a nástrojov na rozšírenie základu financovania projektov a MSP. Tento vývoj je vítaný, ale malo k nemu dôjsť už dávno.

3.10. Komisia navrhla investičný plán, ktorý bude dostatočne pružný, pokiaľ ide o EFSI, databázu projektov a centrum investičného poradenstva, aby sa v ďalších rokoch umožnilo rozprúdenie ďalších fáz investovania. Plán je v rámci EIB podriadený prísnej štruktúre riadenia. Každý projekt podporovaný EFSI bude musieť schváliť aj rada EIB, tak ako to vyžaduje zmluva. EHSV odporúča intenzívne zapojiť do konaní pri výbere verejných investičných projektov na národnej úrovni sociálnych partnerov a zainteresované strany, pričom jednou z možností je využiť monitorovacie výbory národných dohôd o partnerstve.

3.11. EFSI sa bude snažiť podporovať rizikovejšie projekty, ktoré zvyšujú rast, zamestnanosť a produktivitu. Zatiaľ nie je jasné, či platformy spoločného investovania (vrátane EFSI, národných podporných bánk a súkromných peňažných ústavov) budú pre účastníkov dostatočne prístupné. V súvislosti s tým EHSV odporúča uplatňovať proaktívnu marketingovú stratégiu na prilákanie súkromných investícií tým, že sa viac objasní vytváranie investičných platforiem a že sa Európskemu centru investičného poradenstva prideli úloha propagovať investičné možnosti v Európe a mimo nej. Kapacita preberania rizík, ktorú plán ponúka (21 miliárd EUR), je dosť rozsiahla. Aj keď budú úrovne rizík podľa plánu vyššie, je veľmi nepravdepodobné, že bude musieť byť disponibilná celá záruka, a určite nie v jeden moment.

3.12. Komisia odhaduje, že ak sa investičným plánom úplne dosiahnu jeho investičné ciele, vytvorí sa počas najbližších troch rokov 1 až 1,3 milióna dodatočných pracovných miest. Ani v kontexte 25 miliónov nezamestnaných v celej Európe to nie je málo. Medzinárodná organizácia práce (MOP) nedávno zverejnila vlastné odhady vytvárania pracovných miest v súvislosti s plánom. Hlavným nálezom v tejto správe MOP je, že ak sa program a jeho financovanie starostlivo navrhne, do polovice roka 2018 sa vytvorí viac ako 2,1 milióna pracovných miest. Ak by sa napríklad financovanie v rámci EFSI odvíjalo od úrovne nezamestnanosti, znamenalo by to najvyššie a najvyváženejšie zvýšenie zamestnanosti⁽⁷⁾. EHSV žiada, aby sa pri rozhodovaní o prípadných projektoch zohľadňovali priority makroregionálnych stratégií. Preto je jasné, že kritériá, ktoré sa majú použiť pri výbere projektov podporovaných v rámci plánu, sa musia zverejniť hneď, ako to bude možné.

3.13. Ak sa investičným plánom úspešne priláka dodatočný kapitál pre EFSI z členských štátov, Komisia chce priaznivo posudzovať takéto príspevky pri hodnotení dlhových a deficitových kritérií podľa Paktu stability a rastu. Vzhľadom na to ide o určitú zmenu postoja Komisie, avšak nie je dostatočne ďalekosiahla. EHSV vyhlasuje, že je pripravený aktívne sa zúčastňovať na ďalšej diskusii o tom, ako lepšie propagovať investície v celej Európe, a to aj umožnením väčšej flexibility podľa Paktu stability a rastu. Vyzýva Komisiu, aby ďalej skúmala príležitosti vytvoriť priaznivé daňové prostredie pre investície v Európe.

(7) Pozri: „An Employment Oriented Investment Strategy for Europe“, MOP, január 2015.

4. Je čas na nové „zlaté pravidlo“ v Európe?

4.1. EHSV víta návrh, aby sa príspevky členských štátov do EFSI nezahŕňali do výpočtu rozpočtového deficitu. Natíska sa však otázka, prečo sa priebežné strategické verejné výdavky na infraštruktúru neposudzujú rovnako. Aký je rozdiel medzi priaznivým posudzovaním príspevkov členských štátov na produktívne investície v rámci EFSI a tzv. zlatým pravidlom v plnom rozsahu?

4.2. Zástancovia európskeho „zlatého pravidla“ tvrdia, že ide o veľký nesúlad. Podľa súčasného európskeho rámca fiškálnej politiky spôsobili nepriaznivé stimuly nedostatok verejných investícií. Všeobecne povedané, verejné investície zvyšujú objem dostupného verejného kapitálu a vytvárajú rast pre súčasné a budúce generácie. Z toho vyplýva, že budúce generácie by mali prispieť k financovaniu týchto investícií, pretože ak sa neumožní dlhové financovanie prospechu pre budúce generácie, uvalí sa neprimerané daňové zaťaženie na súčasnú generáciu a dôjde k nedostatočnému investovaniu⁽⁸⁾. To sa teraz v Európe deje.

4.3. Je možné argumentovať, že väčšia pružnosť pre investície v rámci EFSI je v podstate malým „zlatým pravidlom“. Pri diskusii o otázke riadne vymedzeného fiškálneho pravidla pre Európu je potrebné mať na zreteli rad ťažkostí spojených s jeho definovaním. Taktiež by sa malo prediskutovať vytváranie vhodných podmienok. EHSV je presvedčený, že je načas uznať, že Európa potrebuje významný program verejného a súkromného investovania, aby sa opäť dosahoval rast a obnovili pracovné miesta a prosperita. Strategické verejné a súkromné investície, s ktorými sa napríklad počíta v pláne a ktoré sú oporou súčasného a budúceho hospodárskeho rozvoja, by sa mali stimulovať priaznivejším európskym fiškálnym rámcom.

V Bruseli 19. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ V záujme dôkladného preskúmania literatúry a spôsobov uplatňovania „zlatého pravidla“ pozri: „Implementing the Golden Rule for Public Investment in Europe“ (*Uplatňovanie „zlatého pravidla“ pri verejných investíciách v Európe*), Achim Truger. <http://blog.arbeit-wirtschaft.at/wp-content/uploads/2015/03/Endfassung.pdf>, v: Materialien zu Wirtschaft und Gesellschaft Nr. 138 (*Materiály o hospodárstve a spoločnosti č. 138*), pracovný dokument Komory pracovníkov vo Viedni.

Stanovisko Európskeho sociálneho a hospodárskeho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Preskúmanie správy hospodárskych záležitostí: Správa o uplatňovaní nariadení (EÚ) č. 1173/2011, (EÚ) č. 1174/2011, (EÚ) č. 1175/2011, (EÚ) č. 1176/2011, (EÚ) č. 1177/2011, (EÚ) č. 472/2013 a (EÚ) č. 473/2013“

[COM(2014) 905 final]

(2015/C 268/06)

Spravodajca: David CROUGHAN

Pomocný spravodajca: Carmelo CEDRONE

Európska komisia sa 19. decembra 2014 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Preskúmanie správy hospodárskych záležitostí – Správa o uplatňovaní nariadení (EÚ) č. 1173/2011, (EÚ) č. 1174/2011, (EÚ) č. 1175/2011, (EÚ) č. 1176/2011, (EÚ) č. 1177/2011, (EÚ) č. 472/2013 a (EÚ) č. 473/2013“

[COM(2014) 905 final].

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 19. marca 2015) 165 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európske pravidlá správy hospodárskych záležitostí, ktoré vznikli počas krízy, zohrávali dôležitú úlohu pri fiškálnej konsolidácii, koordinácii hospodárskej politiky a po zavedení posudzovania návrhov rozpočtov aj pri podpore fiškálnej integrácie. ESHV sa však obáva, že si to vyžiadalo vysokú cenu z hľadiska rastu a zamestnanosti a že Európska únia zaostala pri vymanení z hospodárskej krízy za ostatnými rozvinutými hospodárstvami, pričom poukazuje na zlyhanie politiky, najmä vzhľadom na neúplnosť správy hospodárskych záležitostí v hospodárskej a menovej únii.

1.2. Opatreniami, ktoré boli zavedené v rámci európskeho semestra, sa začal proces fiškálnej konsolidácie a obnovy dôveryhodnosti, ale prístup založený na pravidlách, ktorý je primeraný v normálnej situácii, je teraz súčasťou problému. Členské štáty čeliace ťažkostiam potrebujú väčšie zdroje, aby sa dostali zo slepej uličky recesie a zaručili rast a tvorbu pracovných miest a prostredníctvom rastu udržateľnú fiškálnu konsolidáciu.

1.3. EHSV sa domnieva, že Európsku centrálnu banku (ECB) nie je možné nechať bojovať proti súčasnej recesii v eurozóne samu. Opatrenia kvantitatívneho uvoľňovania, ku ktorým teraz ECB pristupuje, musia byť doplnené rozsiahlejšími politickými iniciatívami členských štátov presahujúcimi Investičný plán pre Európu, ktorý oznámila Komisia.

1.4. Rozdiely v relatívnej konkurencieschopnosti členských štátov v hospodárskej a menovej únii, ktoré by sa predtým vyrovnávali nárastom alebo poklesom menového kurzu, jednoducho nemožno riešiť naliehaním na vykonávanie odporúčaní a reforiem pod hrozbou trestu iba v tých krajinách, ktoré boli vyhlásené za neschopné konkurencie.

1.5. Bezodkladne by sa mali vytvoriť konkrétne mechanizmy a nástroje dobre navrhutej koordinácie hospodárskej politiky, ktorá vedie ku konvergencii a solidarite. Tento proces by si nemal hneď od začiatku vyžadovať zmenu zmluvy, avšak EHSV sa domnieva, že z dlhodobého hľadiska bude zmena zmluvy nutná.

1.6. Pri preskúmaní viacročného finančného rámca v roku 2016 je potrebné **podporiť naliehavé štrukturálne reformy** v spoločnom záujme EÚ, a to vrátane obnovenia makroekonomickej rovnováhy, **určitou formou fiškálnej kapacity**, akou je napríklad nástroj konvergencie a konkurencieschopnosti navrhnutý v koncepcii rozsiahlej a skutočnej hospodárskej a menovej únie.

1.7. EHSV je znepokojený skutočnosťou, že štrukturálna rovnováha, táto nepozorovateľná premenná, ktorá je založená na teoretických a sporných výpočtoch produkčnej medzery a podlieha závažným revíziám, zohráva takú kľúčovú úlohu v preventívnej a nápravnej časti postupu pri nadmernom deficite.

1.8. V procese semestra sa znižovaniu ročného štátneho deficitu ako prostriedku na nápravu vysokého pomeru dlhu voči HDP prikladá omnoho väčšia váha ako produktívnejším opatreniam na zvyšovanie rastu HDP. Komisia by nemala monitorovať len vykonávanie odporúčaní pre jednotlivé krajiny, ale aj následne analyzovať svoje odporúčania k dosahovaniu zvýšenia produkcie, rastu a počtu kvalitných pracovných miest v príslušnom členskom štáte.

1.9. Výbor víta dôraz, ktorý sa kladie na využívanie flexibility v rámci pravidiel Paktu stability a rastu, vďaka čomu bude Komisia pri výpočte fiškálneho deficitu prihliadať na určité verejné investície, ale považuje ho za obmedzené a čiastkové opatrenie. Odôvodnená odchýlka od parametra trojpercentného deficitu by sa mala považovať za dočasnú výnimku na konkrétny počet rokov a nemala by automaticky podliehať sankciám.

1.10. Pri nedostatku demokracie v nevolených orgánoch, ktoré majú dôležité slovo v oblasti správy, hrozí nízke osvojenie odporúčaní a odpor voči európskemu projektu. Nedostatočnému vykonávaniu odporúčaní pre jednotlivé krajiny by sa dalo zabrániť skutočným zapojením občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov do ich prípravy.

1.11. Európsky parlament by mal zohrávať významnú úlohu pri určovaní hospodárskych priorít každého semestra a v parlamentnom dohľade nad odporúčaniami pre jednotlivé krajiny. Členské štáty a Komisia by mali o procese európskeho semestra viac informovať, aby sa zabezpečilo lepšie pochopenie občanmi.

2. Stručné preskúmanie správy hospodárskych záležitostí

2.1. Európsky semester zavedený v roku 2011 bol podporený posilneným Paktom stability a rastu, ktorý nadobudol účinnosť 13. decembra 2011 a obsahoval nový súbor pravidiel hospodárskeho a rozpočtového dohľadu pozostávajúci z piatich nariadení a jednej smernice, ktoré boli známe pod spoločným názvom balík šiestich legislatívnych aktov (six-pack). Dve ďalšie nariadenia známe pod názvom balík dvoch legislatívnych aktov (two-pack) boli pridané 30. mája 2013 s cieľom ďalej posilniť hospodársku integráciu a konvergenciu medzi členskými štátmi eurozóny. Toto preskúmanie sa týka účinnosti siedmich nariadení a smerovania ďalšieho vývoja. Podrobne sa zaoberá tromi líniami správy hospodárskych záležitostí na úrovni EÚ: rozpočtovým dohľadom⁽¹⁾, makroekonomickou nerovnováhou⁽²⁾ a monitorovaním a dohľadom nad krajinami eurozóny, ktoré čelia ťažkostiam s finančnou stabilitou⁽³⁾.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1173/2011 zo 16. novembra 2011 o účinnom presadzovaní rozpočtového dohľadu v eurozóne (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 1).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1175/2011 zo 16. novembra 2011, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 12).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 473/2013 z 21. mája 2013 o spoločných ustanoveniach o monitorovaní a posudzovaní návrhov rozpočtových plánov a zabezpečení nápravy nadmerného deficitu členských štátov v eurozóne (Ú. v. EÚ L 140, 27.5.2013, s. 11).

⁽²⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1174/2011 zo 16. novembra 2011 o opatreniach na presadzovanie vykonávania nápravy nadmernej makroekonomickej nerovnováhy v rámci eurozóny (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 8).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).

⁽³⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 472/2013 z 21. mája 2013 o sprísnení hospodárskeho a rozpočtového dohľadu nad členskými štátmi v eurozóne, ktoré majú závažné ťažkosti v súvislosti so svojou finančnou stabilitou alebo im takéto ťažkosti hrozia (Ú. v. EÚ L 140, 27.5.2013, s. 1).

3. Pripomienky k súčasnej správe hospodárskych záležitostí

3.1. Rozpočtový dohľad

3.1.1. Výbor víta zameranie ročného prieskumu rastu na rok 2015, ktorý bol uverejnený súčasne s preskúmaním správy hospodárskych záležitostí a zdôrazňuje zjednodušenie a posilnenie európskeho semestra dosiahnuté zjednodušením jednotlivých fáz a ich výstupov v súlade s odporúčaniami uvedenými v stanovisku EHSV k ročnému prieskumu rastu na rok 2014 ⁽⁴⁾.

3.1.2. EHSV sa domnieva, že európsky semester zohráva nezastupiteľnú úlohu pri konvergencii a úpravách. Výbor ďalej vyzýva na vytvorenie stratégie komunikácie a zjednodušovania ako spoločného úsilia Komisie, Európskeho parlamentu, členských štátov a občianskej spoločnosti ⁽⁵⁾.

3.1.3. Výbor víta podporu fiškálnej integrácie zavedenú stanovením spoločného časového rámca pre členské štáty na predloženie a uverejnenie návrhov rozpočtových plánov monitorovaných nezávislými štátnymi orgánmi do polovice októbra každého roku, aby sa k nim Komisia mohla vyjadriť pred ich konečným prijatím vládami členských štátov. Tento proces by sa mal stať demokratickejším a transparentnejším a členské štáty a Komisia by o ňom mali viac informovať s cieľom zabezpečiť lepšie pochopenie občanmi. Výbor by privítal posúdenie úlohy a kvality nezávislých štátnych orgánov Komisiou.

3.1.4. Výbor na základe návrhov rozpočtových plánov na rok 2015 pripomína, že zmenšenie fiškálneho úsilia v roku 2015 povedie v eurozóne v zásade k neutrálnemu postoju. Výbor tiež pripomína, že zo siedmich krajín, v ktorých hrozí riziko nesúladu, tri môžu v marci čeliť možným krokom podľa postupu pri nadmernom deficite. Tento postup by si tiež vyžadoval väčšiu transparentnosť, konzultácie s vládami členských krajín a občianskou spoločnosťou, predovšetkým so sociálnymi partnermi, a dohľad Európskeho parlamentu.

3.1.5. V rámci krátkeho obdobia preskúmania sa výbor domnieva, že reformované fiškálne predpisy EÚ podľa príslušných nariadení o rozpočtovom dohľade nepochybne zohrávali úlohu pri riešení fiškálnej konsolidácie, o čom svedčí zníženie deficitu EÚ s 28 členskými štátmi zo 4,5 % HDP v roku 2011 na 3 % v roku 2014.

3.1.6. Cena za veľmi obmedzený úspech však bola vysoká vzhľadom na neúspechy politiky EÚ v súvislosti s podporou hospodárskeho rastu a zamestnanosti. Deficit USA sa za rovnaké obdobie znížil z 10,6 % na 4,9 %, pričom rast HDP USA sa **zvýšil z 1,6 % na 2,4 %** (oproti **poklesu v EÚ z 1,7 % na 1,3 %**) a nezamestnanosť v USA **klesla z 8,9 % na 6,2 %** (oproti **nárastu v EÚ z 9,6 % na 10,2 %**), a čo je najdôležitejšie, zamestnanosť v USA sa **zvýšila o 6,3 %**, kým v EÚ **stagnovala** na úrovni -0,1 %.

3.1.7. EHSV je omnoho menej optimistický ako Komisia, pokiaľ ide o to, či ciele štrukturálneho deficitu v rámci postupu pri nadmernom deficite umožňujú presnejšie a transparentnejšie politické odporúčania. Výbor súhlasí s tým, že toto opatrenie očistené od deformácií hospodárskeho cyklu a jednorazových fiškálnych opatrení ponúka možnosť transparentnejšieho obrazu, napriek tomu však ide o nepozorovateľnú premennú, ktorá je založená na teoretických a sporných výpočtoch potenciálnych produkčných medzier a podlieha závažným revíziám, pričom v niektorých prípadoch môže viesť k nedostatočným politickým pokynom.

3.1.8. Pomer dlhu k HDP je dôležitým prvkom fiškálnej udržateľnosti. Má dve zložky: výšku dlhu a výšku HDP, z ktorých ani jednu nemožno sledovať bez zohľadnenia vplyvu na tú druhú. Prístup, ktorý je sústredený na príliš rýchle zníženie deficitu s cieľom ďalšieho znižovania výšky dlhu, bude mať kontraproduktívny účinok z hľadiska cieľa znižovania samotného pomeru dlhu k HDP, ak povedie k utlmeniu alebo zníženiu HDP.

3.1.9. Výbor víta dôraz, ktorý sa kladie na využívanie flexibility v rámci pravidiel Paktu stability a rastu, prostredníctvom ktorej bude Komisia (pri určovaní opodstatnenosti rozpočtového postoja členského štátu) prihliadať na: a) verejné investície v rámci Investičného plánu pre Európu; b) investície súvisiace so spolufinancovaním v rámci štrukturálnych fondov; c) reformy, ktoré majú dlhodobý vplyv na udržateľnosť verejných financií; d) cyklické podmienky ⁽⁶⁾. Podľa názoru EHSV však ide o obmedzené a čiastkové opatrenie.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 214, 8.7.2014, s. 46.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Dobudovanie HMÚ – nadchádzajúca európska legislatúra“ (Ú. v. EÚ C 451, 16.12.2014, s. 10).

⁽⁶⁾ COM(2015) 12 final.

3.1.10. EHSV dôrazne upozorňuje, že napriek istému širšiemu zapojeniu Európskeho parlamentu a zvýšenému zapojeniu národných parlamentov cez misie na mieste a zapojenia do dohľadu eurozóny nad návrhmi rozpočtov zostáva ústredným bodom procesu nedostatok demokracie, keďže inštitúcie EÚ, ktoré sa do veľkej miery nikomu nezodpovedajú, majú významný vplyv na rozhodovanie členských štátov.

3.1.11. Vstupný deficit (čiže žiadne skutočné zapojenie štátov do rozhodovania), ktorý nie je vyvážený dostatočnou výstupnou legitimitou (čiže dobrým riešením hospodárskych problémov), vedie k nedostatočnému osvojeniu hospodárskych programov a rastúcemu odporu voči európskemu projektu, čoho dôkazom sú európske voľby ⁽⁷⁾.

3.1.12. Komisia by mala následne posudzovať nielen vykonávanie svojich politických odporúčaní členskými štátmi, ale aj to, či sa odporúčaniami účinne podporil návrat hospodárstva na cestu udržateľnosti, a to nielen z hľadiska finančných a rozpočtových úprav, ale aj pokiaľ ide o hospodársky rast, rozvoj a tvorbu kvalitných pracovných miest.

3.2. Postup pri makroekonomickej nerovnováhe

3.2.1. Výbor uznáva a podporuje potrebu postupu pri makroekonomickej nerovnováhe, keďže vďaka dohľadu nad kľúčovými nerozpočtovými premennými je možné určiť potenciálne nezdravé trendy skôr, než sa etablojú. Pri kríze sa až pridobre preukázalo zlyhanie Paktu stability a rastu, v rámci ktorého sa monitoroval len vyrovnaný rozpočet a otázky rozvoja a zamestnanosti sa trvalo ignorovali alebo riešili len okrajovo.

3.2.2. Európsky parlament by mal mať významnú úlohu pri určovaní hospodárskych priorit každého semestra a v parlamentnom dohľade nad odporúčaniami pre jednotlivé krajiny ⁽⁸⁾.

3.2.3. Jednostranný prístup k náprave makroekonomickej nerovnováhy je zdrojom veľkých obáv výboru. Problém sa vníma výlučne ako štátny problém, pričom takmer všetok dôraz sa kladie na nápravu škodlivých deficitov so zhovievavým pohľadom na prebytky. Na zmysluplné riešenie tohto problému je potrebné posúdenie nerovnováh a ich vplyvu na celoeurópske hospodárstvo.

3.2.4. S cieľom zabezpečiť, aby postup pri makroekonomickej nerovnováhe a následne projekt Európa 2020 neboli opakovaním neúspešnej lisabonského programu, musí Komisia iniciovať lepšiu metódu posudzovania kvality vykonávania odporúčaní pre jednotlivé krajiny a byť pripravená realizovať pred uplatnením sankcií, ktoré majú byť poslednou možnosťou, následné činnosti tohto procesu a zabezpečiť stimuly pre členské štáty (flexibilita, zlaté pravidlá atď.).

3.2.5. Na rozdiel od rozpočtového dohľadu, ktorý má zvyčajne krátkodobé, jednoducho merateľné výsledky, sa politické odporúčania, ktoré tvoria významnú časť odporúčaní pre jednotlivé krajiny, týkajú menej hmatateľných politík a výsledkov, akým je konkurencieschopnosť, alebo rôznych aspektov podnikateľského prostredia či reforiem sústav sociálneho zabezpečenia, pri ktorých môže byť zložitá merať ich úroveň vykonávania, či vplyvu.

3.2.6. Pri preskúmaní viacročného finančného rámca v roku 2016 je potrebné **podporiť naliehavé štrukturálne reformy** v spoločnom záujme EÚ, a to vrátane obnovenia makroekonomickej rovnováhy, **určitou formou fiškálnej kapacity**. EHSV naliehavo žiada zväziť tieto možné nástroje: nástroj konvergencie a konkurencieschopnosti, ktorý hospodárstvom v ťažkostiach umožní vykonať naliehavé štrukturálne reformy v spoločnom záujme EÚ a ktorý bol opísaný na šiestich stranách koncepcie rozsiahlej a skutočnej hospodárskej a menovej únie a neskôr sa stal predmetom oznámenia ⁽⁹⁾; preskúmanie zelenej knihy o stabilizačných dlhopisoch, ktoré sa požadovalo v nariadení (EÚ) č. 1173/2011, ktoré je v súčasnosti predmetom posúdenia v tomto stanovisku; určitú formu minimálneho programu sociálneho poistenia, ktorý by pomohol hospodárstvom v ťažkostiach.

⁽⁷⁾ Osobitná správa Centra pre európske politické štúdie č. 98, Posilnenie legitimity správy hospodárskej a menovej únie, december 2014.

⁽⁸⁾ Tamtiež.

⁽⁹⁾ COM(2013) 165 final.

3.2.7. Komisia tvrdí, že ústredným prvkom postupu pri makroekonomickej nerovnováhe sú hĺbkové preskúmania, ktorých politické odporúčania končia v odporúčaníach pre jednotlivé krajiny. EHSV podporuje túto prax, ktorá má potenciál priniesť informovanejšiu analýzu, keďže zahŕňa misie na mieste, ktoré významne prispievajú k poznaniu skúmaného hospodárstva, a zároveň má pridanú hodnotu, ktorá spočíva vo vytváraní užitočných pracovných vzťahov medzi úradníkmi Komisie a ministerstiev financií členských štátov.

3.2.8. Keďže reformy v rámci postupu pri makroekonomickej nerovnováhe prinášajú dlhodobý úžitok, jestvujú obavy, že vlády členských štátov ich nemusia považovať za prioritu a mohli by ich vykonávanie podporovať len verbálne. Rozhodujúca časť odporúčaní pre jednotlivé krajiny na nápravu nerovnováh by sa mala sústrediť na dokončenie vnútorného trhu.

3.2.9. Skutočné zapojenie občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov v tejto oblasti európskeho semestra by bolo významným prostriedkom na zabezpečenie súladu a zároveň na zvýšenie jeho politického vnímania a osvojenia na štátnej úrovni.

3.2.10. EHSV odporúča, aby sa zo skúseností krajín, v ktorých sa uskutočnili úpravy a vykonával priebežný a hĺbkový dohľad, vyvodilo poučenie, ako by mohla Komisia a členské štáty čo najlepšie spolupracovať.

3.2.11. Z dokumentu útvarov Generálneho riaditeľstva pre hospodárske a finančné záležitosti vyplýva, že počas dvojročného obdobia 2012 – 2013 sa implementovalo iba nelichotivých 41 % odporúčaní pre jednotlivé krajiny, pričom z jedného roka na druhý prišlo k miernemu zhoršeniu⁽¹⁰⁾, čo môže byť hlasným varovným signálom. Potrebujeme hodnotenie dôvodov existujúceho rozdielu medzi odporúčaniami a ich implementáciou.

3.2.12. EHSV dôrazne upozorňuje, že prístupom hodnotiacej tabuľky, ktorý je orientovaný do minulosti a je hlavným nástrojom na odôvodnenie hĺbkových preskúmaní, sa nutne nezisťuje hromadenie nerovnováh so stavovým charakterom, ktoré by mohli urýchliť ďalšiu krízu. Existuje preto nebezpečenstvo, že tvorcovia politik nebudú mať k dispozícii spoľahlivé podklady na prijatie účinných opatrení⁽¹¹⁾ a mohli by byť dokonca odvedení od rozhodujúcejšieho politického záujmu.

3.3. Krajiny eurozóny čelia ťažkostiam s finančnou stabilitou

3.3.1. EHSV uznáva potrebu podporiť sústredeným dohľadom krajiny, ktoré 1) buď čelia vážnym ťažkostiam v súvislosti so svojou finančnou stabilitou alebo udržateľnosťou verejných financií, alebo sú takýmto ťažkosťami ohrozené, alebo 2) žiadajú alebo prijímajú finančnú pomoc od inštitúcií EÚ, iných členských štátov alebo Medzinárodného menového fondu.

3.3.2. EHSV plne podporuje, aby sa v prípade vstupu do programu makroekonomických úprav pozastavilo plnenie všetkých ďalších povinností vrátane európskeho semestra a aby takéto členské štáty podliehali priebežnému dohľadu po ukončení programu.

3.3.3. Proces vzťahujúci sa na obdobie, v ktorom členský štát chce požiadať o finančnú pomoc, ešte nebol vyskúšaný, keďže toto nariadenie nadobudlo účinnosť až po tom, ako štyri programové krajiny vstúpili do programu úprav.

3.3.4. EHSV vyzýva Komisiu, aby uskutočnila a uverejnila štúdiu výsledkov programov úprav v štyroch krajinách, a to najmä s cieľom zistiť, či očividne menej úspešný výsledok jednej z nich bolo možné zmierniť iným prístupom Komisie.

4. Potrebná je dôkladnejšia vízia správy hospodárskej a menovej únie

4.1. EÚ je jedným z najväčších a najprosperujúcejších hospodárskych blokov na svete, ktorý zatiaľ prežíva s nefunkčným systémom správy hospodárskych záležitostí, ktorý vyplynul z rozhodnutia vytvoriť hospodársku a menovú úniu s jednotnou menou a menovou politikou a zároveň zachovať štátne fiškálne a hospodárske politiky.

⁽¹⁰⁾ ECFIN Economic Brief, číslo 37, október 2014, Vykonávanie ekonomických reforiem – reagujú členské štáty EÚ na odporúčania európskeho semestra?

⁽¹¹⁾ Daniel Gros, Alessandro Giovannini, Istituto Affari Internazionali č. 14, marec 2014, „Relatívny“ význam makroekonomických nerovnováh hospodárskej a menovej únie v postupe pri makroekonomickej nerovnováhe.

4.2. EHSV sa domnieva, že Európsku centrálnu banku (ECB) nie je možné nechať bojovať proti súčasnej recesii v eurozóne samu. Opatrenia kvantitatívneho uvoľňovania, ku ktorým teraz ECB pristupuje, musia byť doplnené rozsiahlejšími politickými iniciatívami členských štátov. Investičný plán pre Európu, ktorý oznámila Komisia, je potrebným, ale nedostatočným krokom správnym smerom. Štátne zameraný prístup k hospodárskej koordinácii v rámci európskeho semestra bez ďalšej fiškálnej integrácie zabráni eurozóne, aby presadila primeranú fiškálnu orientáciu.

4.3. Kríza odhalila hlboké trhliny, ktoré predstavujú existenciálne ohrozenie eura. Vynútila si rozsiahle reformy správy hospodárskych záležitostí, ktoré boli vypracované v chvate a zavedené medzivládnymi zmluvami namiesto metódy Spoločenstva. Rozdiely v relatívnej konkurencieschopnosti členských štátov v hospodárskej a menovej únii, ktoré by sa predtým vyrovnávali nárastom alebo poklesom menového kurzu, jednoducho nemožno riešiť naliehaním na vykonávanie odporúčaní a reforiem pod hrozbou trestu iba v tých krajinách, ktoré boli vyhlásené za neschopné konkurencie.

4.4. Opatreniami, ktoré boli zavedené v rámci európskeho semestra, sa začal proces fiškálnej konsolidácie a obnovy dôveryhodnosti, ale prístup založený na pravidlách, ktorý je primeraný v normálnej situácii, je teraz súčasťou problému. EHSV sa domnieva, že správu hospodárskych záležitostí (najmä v eurozóne) nemožno viac opierať výlučne o nariadenia, ktoré sú v súčasnosti predmetom preskúmania. Členské štáty čeliace ťažkostiam potrebujú väčšie zdroje, aby sa dostali zo slepej uličky recesie a zaručili rast a tvorbu pracovných miest a prostredníctvom rastu udržateľnú fiškálnu konsolidáciu.

4.5. EHSV sa stotožňuje s obavami, ktoré podnietila nedávno uverejnená výročná správa Komisie o vývoji sociálnej situácie v Európe, v ktorej sa uvádza, že opatrenia vykonané na riešenie krízy viedli „k nárastu finančných ťažkostí a výšky zadlženia domácností, nárastu chudoby a rozšíreniu sociálneho vylúčenia“ a že „dlhodobé zhoršovanie sociálnej situácie malo negatívny dosah na verejnú mienku a dôveru v schopnosť vlád a inštitúcií riešiť takéto problémy“⁽¹²⁾. Údaje predložené v správe Komisie v súvislosti s kvalitou práce (čiastočný úväzok, neistá a nestála práca) a nezamestnanosťou, a to najmä medzi mladými ľuďmi, sú pôsobivé.

4.6. EHSV žiada, aby sa sociálne ukazovatele⁽¹³⁾ výraznejšie premietali do hodnotiacej tabuľky a používali na reguláciu rozpočtových politík počínajúc európskym semestrom, aby sa zabránilo ohrozeniu základných zásad EÚ, teda ohrozeniu harmonického a vyváženého hospodárskeho rozvoja, ekologicky vhodného udržateľného rastu, vysokej úrovne hospodárskej konvergencie, vysokej zamestnanosti a sociálnej ochrany, hospodárskej a sociálnej súdržnosti, solidarity medzi členskými štátmi, ktoré boli ustanovené Rímskymi zmluvami a potom zakotvené v Maastrichtskej, Amsterdamskej a Lisabonskej zmluve, avšak neboli primerane zohľadnené vo fiškálnej dohode, ani v súvisiacich dokumentoch.

4.7. Aby sme dodali nový význam integrácii členských štátov, a najmä krajín eurozóny, musíme navrhnúť európsky prístup správy, ktorý krajinám s najvyššou dlhovou záťažou a nulovým alebo záporným rastom HDP umožní vykonať investície potrebné na opätovné dosiahnutie konkurencieschopnosti ich výrobných systémov a naštartovanie rozvoja. Pri takomto prístupe by sa mali riadne zohľadňovať zásady hospodárskej a sociálnej súdržnosti zakotvené v zakladajúcich zmluvách EÚ.

4.8. Odôvodnená odchýlka niektorého členského štátu od parametra trojpercentného deficitu by sa mohla považovať za dočasnú výnimku na konkrétny počet rokov a nebola by tak dôvodom na automatické uplatnenie sankcií. V rámci tohto nového prístupu správy musí Komisia starostlivo preskúmať potreby oznámené krajinami v ťažkostiach, posúdiť, či investičný plán navrhnutý členským štátom je vhodný a uskutočniteľný vzhľadom na záväzky (stabilita/konvergencia a národné programy reforiem) prijaté v rámci európskeho semestra a schváliť tento plán pod dohľadom Európskeho parlamentu.

4.9. Parametre používané na vypracovanie rozpočtov a výklad údajov musia byť jednotné a zosúladené a musia sa uplatňovať na všetky krajiny a ich verejné správy v transparentnom, zrozumiteľnom a verejne známom postupe. Mohlo by stačiť jedno jediné nariadenie s jasnými, jednoduchými pravidlami, ktorým by sa zabezpečilo zapojenie občianskej spoločnosti, sociálnych partnerov a národných parlamentov.

⁽¹²⁾ Vývoj zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe, december 2014.

⁽¹³⁾ Napríklad rast HDP, nezamestnanosť, dlhodobá nezamestnanosť, ľudia ohrození chudobou, verejné investície, pomer cien a miezd atď.

4.10. V nadväznosti na tento prístup by sa mal európsky semester pre hospodársku a menovú úniu zmeniť na významnú príležitosť obnoviť vzájomnú dôveru a začať spoločný proces, pokiaľ ide o štrukturálne reformy (ktoré musia byť dohodnuté pre všetky krajiny eurozóny) a rozpočet. Regulačný rámec by sa mal vyvíjať smerom k novému rozpočtu eurozóny skúšajúc postup spoločného vypracovania s čo najväčšou transparentnosťou a pravdivosťou, ktoré sú heslami európskej verejnej mienky.

V Bruseli 19. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013 o Európskom sociálnom fonde, pokiaľ ide o zvýšenie počiatkovej sumy zálohových platieb vyplatených pre operačné programy podporované z iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí“

[COM(2015) 46 final]

(2015/C 268/07)

Hlavný spravodajca: Pavel TRANTINA

Európsky parlament (12. februára 2015) a Rada (23. februára 2015) sa rozhodli podľa článku 164 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013 o Európskom sociálnom fonde, pokiaľ ide o zvýšenie počiatkovej sumy zálohových platieb vyplatených pre operačné programy podporované z iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí“

[COM(2015) 46 final].

Predsedníctvo výboru poverilo 17. februára 2015 odbornú sekciu pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, aby vypracovala stanovisko výboru v tejto veci.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán Trantina rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 18. marca 2015) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 213 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1. EHSV víta úsilie Európskej komisie podstatne zvýšiť zálohové platby pre iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí (YEI), ktoré považuje za pozitívny krok vpred. Malo by to pomôcť členským štátom s najvyššou mierou nezamestnanosti mladých ľudí, navyše často aj s vyššími rozpočtovými obmedzeniami, začať efektívne vykonávať uvedenú iniciatívu.

1.2. Napriek pretrvávajúcim výhradám k výške a spôsobu financovania iniciatív na podporu zamestnanosti a systému záruk pre mladých ⁽¹⁾ EHSV súhlasí s Komisiou, že je potrebné upraviť v súlade s predkladaným návrhom nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o Európskom sociálnom fonde.

1.3. EHSV je presvedčený, že táto iniciatíva by mala povzbudiť členské štáty, aby vo svojich štátnych rozpočtoch urobili z boja proti nezamestnanosti mladých ľudí prioritu. Byrokratické postupy by nemali brániť efektívnemu čerpaniu 6 miliárd EUR vyčlenených na iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí ani spomaliť ďalšie iniciatívy zamerané na účinný boj proti súčasnej nezamestnanosti mladých ľudí.

1.4. EHSV považuje iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí za príležitosť na prehodnotenie budúcej práce v členských štátoch – verejné služby zamestnanosti musia byť omnoho aktívnejšie, musí sa vytvoriť lepšia synergia medzi vzdelávaním a odbornou prípravou a subjektmi na trhu práce, mladí ľudia musia byť primerane a včas informovaní o svojich právach a možnostiach.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 101.

1.5. EHSV dôrazne podporuje zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti do navrhovania a monitorovania národných programov iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí na báze partnerstva. EHSV by chcel pripomenúť svoj dlhodobý záväzok v oblasti nezamestnanosti mladých ľudí. Je presvedčený, že zapojenie sociálnych partnerov do stratégie rastu, reforiem trhu práce, vzdelávacích programov a reforiem verejných služieb zamestnanosti, ako aj zapojenie mládežníckych organizácií do vykonávania záruky pre mladých ľudí zabezpečuje súhlas širokých vrstiev obyvateľstva, a tým aj sociálnu stabilitu⁽²⁾.

1.6. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby podrobne sledovala výzvy spojené s vykonávaním YEI, a najmä záruky pre mladých ľudí. Proces monitorovania by sa nemal zakladať len na kvantitatívnej analýze, ale aj na ukazovateľoch zameraných viac na kvalitu.

1.7. Na podporu vykonávania politík celoživotného vzdelávania sú potrebné väčšie investície do vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré by sa napokon stali súčasťou celostného prístupu k vzdelávaniu. Programy stáží a učňovského vzdelávania by mali byť kvalitné. Stáže by mali byť založené na vzdelávacích cieľoch a prednostne by mali byť súčasťou učebných osnov a nemali by nahrádzať tvorbu nových pracovných miest.

1.8. EHSV je presvedčený, že Európska komisia, členské štáty a Európsky parlament v spolupráci so sociálnymi partnermi a inými organizáciami občianskej spoločnosti musia zohrávať kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní vhodného rozpočtu EÚ na podporu tvorby pracovných miest pre mladých ľudí.

2. Súvislosti

2.1. Iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí navrhla Európska rada v roku 2013 s rozpočtom 6 miliárd EUR na obdobie rokov 2014 – 2020. Mala by podporovať predovšetkým mladých ľudí, ktorí sa nevzdelávajú, nie sú zamestnaní ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave v tých regiónoch Únie, kde miera nezamestnanosti mladých ľudí v roku 2012 presiahla 25 %, a to ich integrovaním do trhu práce.

2.2. Prostriedky iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí by sa teda mali použiť na posilnenie a urýchlenie opatrení navrhnutých v roku 2012 v balíku opatrení v oblasti zamestnanosti mladých ľudí. Konkrétne finančné prostriedky sú dostupné pre krajiny EÚ na financovanie opatrení na vykonávanie v oprávnených regiónoch odporúčania v rámci záruky pre mladých ľudí, ktoré schválila Rada ministrov práce a sociálnych vecí EÚ v roku 2013.

2.3. V decembri 2014 bola miera nezamestnanosti mladých ľudí na úrovni 21,4 % v EÚ-28 a 23,0 % v eurozóne⁽³⁾, pričom v niektorých krajinách naďalej dosahuje neprijateľne vysokú úroveň – nad 40 % alebo dokonca 50 %. Aj keď tieto čísla pomaly klesajú, stále sú oveľa vyššie než pred krízou, a mladí ľudia teda zatiaľ krízu neprekonali. Viac než polovica mladých Európanov si myslí, že mladí ľudia v ich krajine sú krízou marginalizovaní a vylúčení z hospodárskeho a sociálneho života⁽⁴⁾.

2.4. Ani celý rok po prijatí nariadenia o ESF pre iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí sa nepodarilo v plnej miere rozvinúť jeho potenciál. Presunutie prostriedkov vyčlenených pre iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí na začiatočnú fázu ako také ani iné osobitné opatrenia týkajúce sa iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí nevedli k rýchlej mobilizácii zdrojov v rámci iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí. Medzi hlavné zistené dôvody patrí prebiehajúci proces rokovaní o príslušných operačných programoch a zavádzanie príslušných vykonávacích opatrení v členských štátoch, obmedzené kapacity orgánov zodpovedných za výzvy na predkladanie projektov a rýchle spracúvanie žiadostí a nedostatočné zálohové platby na začatie potrebných opatrení.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 1

⁽³⁾ Aktuálne údaje Eurostatu o nezamestnanosti mladých ľudí.

⁽⁴⁾ Európsky parlament (2014), Flash Eurobarometer Európskeho parlamentu: Mladí Európania v roku 2014.

2.5. Tento návrh by mal odpovedať na túto a ďalšie výzvy. Podľa tohto návrhu sa počiatkové zálohové platby uvoľnené z osobitných rozpočtových prostriedkov pre iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí v roku 2015 zvýšia približne na 1 miliardu EUR. To nemení celkový finančný profil národných prostriedkov, ktoré už boli schválené, navrhuje sa v ňom len presunutie prostriedkov, ktoré už boli zabezpečené v rozpočte EÚ na YEI. Súčasný návrh preto zvyšuje flexibilitu členských štátov pri prístupe k tomuto financovaniu a dôkladnejšie ho mobilizuje.

3. Konkrétne pripomienky

3.1. *Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí a právo na kvalitné príležitosti pre mladých ľudí*

3.1.1. Opatrenia financované v rámci iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí by mali vychádzať z prístupu založeného na právach mladých ľudí a zo zamestnanosti. Najmä v období vážnej krízy sa nesmie znižovať kvalita práce pre mladých ľudí. Projekty v rámci YEI by mali prispievať k podpore kvality pracovných miest. Čoraz viac sa objavujú dôkazy o tom, že dočasná práca a práca na čiastočný úväzok sa v niektorých členských štátoch stáva povinnosťou, a nie možnosťou pre mladých ľudí.

3.1.2. Je potrebné ďalej rozšíriť stáže a učňovské vzdelávanie v rámci iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí. Stáže by mali byť kvalitné. Vďaka nim by mladí ľudia mali získať hodnotné a užitočné pracovné skúsenosti. Stáže by mali byť založené na vzdelávacích cieľoch a prednostne by mali byť súčasťou učebných osnov a pomáhať pri prechode zo škôl do práce, a nie nahrádzať tvorbu nových pracovných miest. Podniky by mali byť podnecované, aby po skončení stáží prijali štážistov do práce.

3.2. *Zásada partnerstva*

3.2.1. EHSV by chcel naliehavo zdôrazniť, že operačné programy (vrátane programov financovaných z ESF, a teda financujúcich YEI) by sa mali zamerať na také činnosti a opatrenia, ktoré budú podporovať partnerstvo. Hlavnou zásadou by malo byť rovnaké zaobchádzanie a pluralizmus v oblasti partnerstva, ciele partnerstvá pre ciele programy a zvýšenie budovania kapacít⁽⁵⁾. EHSV sa domnieva, že monitorovacie výbory ako nástroj partnerstva, ktorý zahŕňa aj organizovanú občiansku spoločnosť, by sa mali využiť na skutočné diskusie o vykonávaní YEI v členských štátoch a na jeho monitorovanie.

3.2.2. Znižovanie nezamestnanosti mladých ľudí možno dosiahnuť len skutočným medziodvetvovým prístupom a rozvojom účinných partnerstiev, ktoré zahŕňajú podniky, mládež, organizácie občianskej spoločnosti, verejné služby zamestnanosti, poskytovateľov odbornej prípravy a vzdelávania, ako aj miestne a regionálne orgány.

3.2.3. Aby sa vyriešila rôznorodá povaha nezamestnanosti mladých ľudí, prispelo k navrhovaniu prispôbených služieb a zabezpečil sa lepší dosah na mladých ľudí, najmä na najzraniteľnejších, ktorí sú vzdialení od trhu práce, mali by byť mladí ľudia a mládežnícke organizácie zapojené do prípravy, monitorovania, a ak je to vhodné, aj vykonávania opatrení financovaných z iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

3.2.4. Uľahčiť komunikáciu môžu aj mládežnícke organizácie a zástupcovia mladých ľudí, ktorých úlohou je identifikovať mladých príjemcov opatrení v rámci YEI, riešiť nezamestnanosť mladých ľudí a informovať ich o možnostiach systému.

3.3. *Úloha verejných služieb zamestnanosti pri vykonávaní iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí*

3.3.1. Včasné politické opatrenia v súvislosti s trhom práce, ktoré podporujú vstup mladých ľudí na tento trh, sú prospešné pre ich celú kariéru. Pre mladých ľudí je však veľmi ťažké zotrvať na trhu práce aj po prvej skúsenosti, teda služby profesijného poradenstva by mali sprevádzať mladých ľudí v dlhodobom horizonte.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 23.

3.3.2. V záujme efektívnosti bude musieť opatrenia v rámci iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí, najmä záruku pre mladých ľudí, sprevádzať zvýšená administratívna kapacita verejných služieb zamestnanosti. Zmena súčasných neúspešných systémov nestačí. Spravodlivá a inkluzívna záruka pre mladých ľudí by mala zabezpečiť rýchly prechod zo školy do zamestnania tým, že ponúkne osobitne zamerané profesijné poradenstvo o kvalitných ponukách pre všetkých mladých ľudí.

3.4. Potreba konzistentnosti

3.4.1. Opatrenia, ktoré sú súčasťou iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí, by mali byť nielen okamžitými opatrenia na zníženie nezamestnanosti mladých ľudí, ale mali by sa zamerať aj na zníženie nezamestnanosti zo strednodobého a dlhodobého hľadiska. To si vyžaduje dlhodobé ciele investície.

3.4.2. Škrty v službách pre mládež a v sociálnych službách sú v rozpore so zmyslom iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí a ohrozujú potenciál opatrení na riešenie nezamestnanosti mladých ľudí.

3.4.3. S cieľom plniť rôzne potreby všetkých mladých ľudí, najmä tých najzraniteľnejších, by projekty financované v rámci iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí mali byť súčasťou komplexného balíka opatrení, ktorý by zahŕňal niekoľko podporných mechanizmov. Pre mladých ľudí by mal byť zaručený prístup k sociálnym systémom a mali byť regulované neštandardné formy zamestnania, aby sa vyvážili niektoré negatívne účinky neistoty vyplývajúce z týchto pracovných miest. Okrem toho je potrebné venovať osobitnú pozornosť riešeniu diskriminácie na trhu práce na základe veku, pohlavia, prisťahovaleckého pôvodu a iných faktorov.

3.4.4. Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí by nemala brániť členským štátom vo využívaní Európskeho sociálneho fondu na financovanie širších projektov týkajúcich sa mladých ľudí, najmä v oblasti chudoby a sociálneho začlenenia. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby sledovala využívanie finančných prostriedkov z ESF na projekty súvisiace s mládežou.

3.5. Zo škôl do práce a z práce do škôl

3.5.1. Vzhľadom na predpokladané rýchle zmeny na trhu práce sú dnes viac než kedykoľvek predtým potrebné rozsiahle investície do vzdelávania a odbornej prípravy. Politiky v oblasti zručností by sa preto nemali považovať len za prostriedok plnenia potrieb pracovného trhu, ale mali by zohľadňovať aj kompetencie získané v rámci neformálneho vzdelávania, podporovať vykonávanie politík celoživotného vzdelávania a napokon byť súčasťou celostného prístupu k vzdelávaniu.

3.5.2. Prechod zo školy do práce môže tiež uľahčiť inteligentný duálny systém kombináciou vzdelávania a práce, ktorá by mladým ľuďom poskytla príležitosť získať prvé pracovné skúsenosti súbežne s kvalitným vzdelaním.

3.5.3. Rozvoj podnikateľských a medziodvetvových zručností môže byť užitočný pre mladých ľudí, aby sa stali aktívnymi a inovatívnymi občanmi. Podnikanie sa musí tiež považovať za vhodnú cestu k zamestnaniu pre mladých ľudí. Musia sa zaviesť opatrenia na odstraňovanie prekážok, ktorým čelia mladí ľudia pri zriaďovaní vlastných podnikov, ako napríklad nedostatočný prístup k úverom, chýbajúca minimálna úroveň sociálnej ochrany pre mladých podnikateľov, ako aj chýbajúca podpora zo strany vzdelávacích a vládnych subjektov.

3.5.4. Sociálne podnikanie sa musí podporovať prostredníctvom jeho schopnosti vytvárať pracovné miesta a prispievať k rozvoju spoločnosti, podporovať trvalú udržateľnosť životného prostredia a tvoriť sociálny kapitál.

3.6. Monitorovanie kvality

3.6.1. EHSV vyzýva Komisiu, aby podrobne sledovala výzvy vykonávania iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí, a najmä záruky pre mladých ľudí, ktoré boli identifikované v odporúčaníach pre jednotlivé krajiny na rok 2014, pokiaľ ide o kvalitu ponúk a nedostatky v poskytovaní aktívnej pomoci ľuďom, ktorí nepracujú, nevzdelávajú sa a nie sú zapojení do odbornej prípravy, ako aj administratívne kapacity verejných služieb zamestnanosti a absenciu aktívnej spolupráce so všetkými relevantnými partnermi.

3.6.2. Proces monitorovania by sa nemal zakladať len na kvantitatívnej analýze, ale aj na ukazovateľoch zameraných viac na kvalitu. To by umožnilo nielen identifikovať opatrenia, ktoré sa ukážu ako účinné, pokiaľ ide o zapojenie mladých ľudí do zamestnania, ale aj určiť dôvody zlyhania týchto opatrení.

3.6.3. EHSV víta rámec ukazovateľov výboru pre zamestnanosť na monitorovanie záruky pre mladých ľudí. Tieto ukazovatele sú veľmi ambiciózne a budú znamenať výraznú administratívnu záťaž pre vnútroštátne orgány. Za účinný zber údajov budú zodpovedať členské štáty.

3.7. Rozšírenie rozsahu YEI

3.7.1. Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí dáva členským štátom možnosť rozšíriť opatrenia politik na mladých ľudí až do veku 30 rokov. Členské štáty by mali brať do úvahy túto možnosť pri monitorovaní a hodnotení iniciatívy vo svojej krajine.

3.8. Tvorba pracovných miest

3.8.1. Sú potrebné makroekonomické politiky na zvýšenie investícií a rastu. Verejné investície do infraštruktúry a sociálna ochrana prinášajú nové pracovné príležitosti, zatiaľ čo investície do konkrétnych a inovatívnych odvetví, akým je ekologické hospodárstvo a odvetvie IKT, dokážu zabezpečiť udržateľnosť tohto rastu a tvorbu kvalitných pracovných miest pre mladých ľudí. Fiškálne politiky priaznivé pre mladých ľudí, najmä na podporu cielených zásahov na strane dopytu, musia byť súčasťou tohto širšieho prístupu k boju proti vplyvu krízy na mladých ľudí.

V Bruseli 18. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochrane pred účinkami exteritoriálneho uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou a pred účinkami opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich (prepracované znenie)“

[COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)]

(2015/C 268/08)

Európsky parlament (12. februára 2015) a Rada (4. marca 2015) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochrane pred účinkami exteritoriálneho uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou a pred účinkami opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich (prepracované znenie)“

[COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)]

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 506. plenárnom zasadnutí 18. a 19. marca 2015 (schôdza z 18. marca 2015) rozhodol 165 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 členov sa hlasovania zdržalo, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 18. marca 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK